

ZAPISNIK

sa pete sednice Ženskog parlamenta, održane 8. marta 2016. godine

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore organizovao je peto zasijedanje Ženskog parlamenta na Međunarodni dana žena, u cilju promovisanja ženskih ljudskih prava u Crnoj Gori i potrebe za većim učešćem žena u političkom i javnom životu, kako bi se putem dijaloga između Skupštine, Vlade i civilnog društva dobio pregled stanja u domenu rodne ravnopravnosti i identifikovale oblasti u koje je neophodno uložiti dodatne napore, radi postizanja značajnih rezultata.

Sednica je počela u 11 sati.

Članovi/ice i predstavnici/e Vlade Crne Gore odgovarali su na pitanja predstavnica ženskih grupa parlamentarnih partija i predstavnica sindikata i nevladinih organizacija.

Olga Perović, bivša članica Izvršnog vijeća i članica Predsjedništva Republike Crne Gore, dr Gordana Đurović, prva potpredsjednica Vlade Crne Gore, ministarka za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije i ministarka za evropske integracije, Marija Vučinović, ministarka bez portfelja i trenutno jedina žena predsjednica političke partije u Crnoj Gori, Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore, Desanka Lopičić, predsjednica Ustavnog suda Crne Gore, Vida Kaščelan, prva predsjednica opštine u Crnoj Gori (Opštine Kotor), dr Sanja Vlahović, ministarka nauke i Zorica Kovačević, ministarka rada i socijalnog staranja, odgovarale su na pitanja studenata/kinja Univerziteta Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica, Univerziteta Mediteran i polaznica „Škole nenasilja i tolerancije“, koju sprovodi NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica.

Sednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sednici su prisustvovali:

- član/ice Odbora: Nikola Gegaj, Žana Filipović i Ljerka Dragičević;
- predstavnice ženskih grupa parlamentarnih partija: Tamara Vukašinić, Marija Đuričković, Žana Banović i Elizabeta Milatović (DPS), Mirel Radić Ljubisavljević, Milena Tomanović, Belma Hadžiosmanović i Maja Vukčević (SDP), Katarina Baošić, Ana Krsmanović, Rosa Veličković i Slađana Živlović (SNP), Zagorka Pavićević, Zorica Martinović, Svetlana Franović i Jelena Milićević (Pozitivna Crna Gora), Seniha Kuč, Anesa Ramović, Sanela Ramović i Alisa Džogović (Bošnjačka stranka), Tanja Bakalbašić (HGI), Aferdita Pelingu (FORCA), Danijela Čurović (Liberalna partija Crne Gore);
- predstavnici/ce sindikata, nevladinih organizacija, studenti/kinje Univerziteta Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica, Univerziteta Mediteran i polaznice „Škole nenasilja i tolerancije“, koju sprovodi NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica“: Sanja Knežević (Savez sindikata Crne Gore), Maja Raičević (Centar za ženska prava), Fana Delija (Centar za romske inicijative), Marina Vujačić (Udruženje mladih sa hendikepom), Mirsala Tomić (Udruženje za razvoj civilnog društva), Nataša Nelević (NVO „NOVA Centar za feminističku kulturu“), studentkinje Univerziteta Crne Gore: Buda Methadžović, Milena Kuveljić, Dragana Čosović, Dijana Ostojić i Jelena Čavić, student/kinje Univerziteta Mediteran: Srđan Vidaković, Lejla Čorović, Sara Smolović, Marijana Adžić i Nina Lalatović, student/kinje Univerziteta Donja Gorica: Kristina Radosavović, Nikolina Lončar, Miloš Nikolić i Srna Pejović, polaznice „Škole nenasilja i tolerancije“, koju sprovodi NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja“, Podgorica: Nikolina Boljević, Zlata Luboder, Svetlana Pešić, Nerma Šuvakić i Marija Marković;
- potpredsjednik Skupštine Suljo Mustafić;
- poslanice: Azra Jasavić, Snežana Jonica i Danijela Danka Marković;
- predsjednici klubova poslanika: Goran Tuponja (Pozitivna CG) i mr Aleksandar Damjanović (SNP);
- pomoćnica generalnog sekretara Skupštine: Jelena Radonjić;
- gosti: zaštitnik ljudskih prava i sloboda Šučko Baković, predsjednica Vrhovnog suda Vesna Medenica, predsjednica Ustavnog suda Desanka Lopičić, bivša članica Izvršnog vijeća i članica Predsjedništva Republike Crne Gore Olga Perović, prva potpredsjednica Vlade dr Gordana Đurović, prva predsjednica Opštine Kotor Vida Kaščelan, savjetnica Predsjednika Crne Gore Sonja Tomović Šundić, predsjednica Skupštine opštine Nikšić Sonja Nikčević, predsjednica Skupštine opštine Šavnik Nadežda Kotlica, predsjednica Opštine Gusinje Anela Čekić, koordinatorka za poslove rodne ravnopravnosti u Skupštini opštine Danilovgrad Stanislava Tanja Bošković, koordinatorka za

poslove rodne ravnopravnosti u Skupštini opštine Žabljak Slađana Knežević, šef Delegacije EU u Crnoj Gori Mitja Drobnič, ambasadorica SAD Margaret Ann Uyehara, ambasadorica i šefica Misije OEBS-a u Crnoj Gori Janina Hrebičkova, ambasadorica Poljske Irena Tatažinjska, ambasadorica Francuske Veronique Brumeaux, ambasadorica Hrvatske Ivana Perić, otpravnica poslova Ambasade Makedonije Milena Krsteva, predstavnica Ambasade Kosova Nina Sopi, šef diplomatske misije Ambasade Azerbejdžana Seyran Mirzazadeh, šefica Kabineta ambasadorke Njemačke Anita Deppen, prva sekretarka Ambasade Grčke Marija Alerta, prva savjetnica Ambasade Slovenije Danica Lašić, prva sekretarka Ambasade Rumunije Loredana Pascu, prva sekretarka i šefica Konzularnog odjela Ambasade BiH Ornela Čule, savjetnik ambasadora Bugarske Viktor Rosnev, savjetnica za vladavinu prava i evropske integracije u Delegaciji EU u Crnoj Gori Barbara Rotovnik, savjetnice u Delegaciji EU u Crnoj Gori Mladenka Tešić i Aleksandra Perović, koordinatorka za poslove rodne ravnopravnosti Misije OEBS-a u Crnoj Gori Ana Milutinović, v.d. program menadžerka Odjeljenja za demokratizaciju Misije OEBS-a u Crnoj Gori Aleksandra Vujisić, stalna koordinatorka Sistema UN i stalna predstavnica UNDP-a u Crnoj Gori Fiona McCluney, koordinatorka u Kancelariji UNDP-a u Crnoj Gori Kaća Đuričković, rukovoditeljka programa dječje zaštite u UNICEF-u Ida Ferdinandi, predstavnica NVO Evropski pokret u Crnoj Gori Jelena Popović, načelnica i savjetnica u Odjeljenju za poslove rodne ravnopravnosti u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Biljana Pejović i Tatjana Anđelić, predsjednica Crvenog Krsta Crne Gore Gordana Mijović, nezavisna ekspertkinja Maja Bogojević, predstavnica NVO „SPES“ Branka Vlahović, članice NVO „Udruženje žena Ostos“ Senada Ramušević, Lumnije Ramušević i Meliha Đečbitrić.

Šednicu je otvorio Ranko Krivokapić, predsjednik Skupštine Crne Gore.

Predsjednik je istakao da je žena bila temelj crnogorske kuće, temelj države Crne Gore, i da su i u miru i u ratu žene bile najhrabriji dio koji je očuvao vjeru da je Crna Gora nepobjediva.

On je ocijenio, ako je Crna Gora primjer drugim narodima u borbi protiv fašizma, onda su u toj borbi žene bile ona snaga koja je u svakoj fazi te duge četiri godine dala nemjerljiv doprinos.

Predsjednik Krivokapić je poručio da je samohrana majka najnezaštićenija osoba u društvima krize i da je to ono što je izazov pred Crnom Gorom, da stvori dovoljno materijalnih bogatstava kojih neće biti ako ne bude pravde i tek tada će biti sigurnih žena, porodica, sigurne Crne Gore i sigurnih građana/ki.

Predsjednica Odbora Nada Drobnyak podšetila je da je 1946. godine Ustav FNRJ normirao da su žene ravnopravne s muškarcima u svim područjima državnog, privrednog i društveno - političkog života, i da od te godine žene u Crnoj Gori imaju pravo da biraju i da budu birane. Ove godine se treba podšetiti i ženskog doprinosa u ostvarivanju nezavisnosti Crne Gore. Takođe, treba se podšetiti i podataka Interparlamentarne unije od 1. februara t.g. koji govore o zastupljenosti žena u parlamentima 191 države svijeta. Crna Gora je na 103 mjestu, sa 17,20 %, i taj podatak dovoljno govori koliko treba da se potrudimo da živimo ravnopravno, muškarci i žene, u svim područjima i na svim mjestima, pa i na onim mjestima na kojim se donose važne odluke.

Naglasila je da se crnogorski parlament iskreno bori da muškarci i žene u Crnoj Gori budu ravnopravni/e, i da podržava predstavnike/ce civilnog društva, da se mora afirmisati 8.mart kao politički praznik, da treba ukazati na tešku poziciju žena i na stanje ženskih ljudskih prava kada se posmatraju ekonomska prava i radna prava žena, da treba raditi na vidljivosti ženskog djelovanja, na afirmaciji ženske solidarnosti, na afirmaciji antifašizma i zajedno djelovati kroz znanje, akciju, nenasilje, odgovornost, solidarnost i slobodu.

**

Za šednicu Ženskog parlamenta dostavljeno je 27 pitanja:

- 9 pitanja predstavnicama ženskih grupa parlamentarnih partija (DPS-2; SDP-1; SNP-1; Pozitivna-1; Bošnjačka stranka-1; Forca-1; HGI-1, LPCG-1);

- 6 pitanja predstavnicama: nevladinih organizacija i sindikata i to: Savez sindikata Crne Gore -1; Centar za ženska prava – 1, Centar za romske inicijative – 1, Udruženje mladih sa hendikepom – 1, Udruženje za razvoj civilnog društva – 1, NVO »NOVA Centar za feminističku kulturu« -1, i

- 12 pitanja studenata/kinja Univerziteta Crne Gore (3) Univerziteta Donja Gorica (4), Univerziteta Mediteran (3) i polaznica „Škole nenasilja i tolerancije“, koju sprovodi NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica (2).

**

U prvom dijelu šednice na pitanja studenata/kinja Univerziteta Crne Gore, Univerziteta Donja Gorica, Univerziteta Mediteran i polaznica „Škole nenasilja i tolerancije“, koju sprovodi NVO „SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja, Podgorica, odgovarale su: Olga Perović, bivša članica Izvršnog vijeća i članica Predsjedništva RCG, dr Gordana Đurović, prva potpredsjednica Vlade CG, ministarka za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije i ministarka za evropske integracije, Marija Vučinović, ministarka bez portfelja i trenutno jedina žena predsjednica političke partije, Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore, Desanka Lopičić, predsjednica Ustavnog suda Crne Gore, Vida Kaščelan, prva predsjednica opštine u Crnoj Gori (Opštine Kotor), dr Sanja Vlahović, ministarka nauke i Zorica Kovačević, ministrka rada i socijalnog staranja.

Pitanja su postavile:

Olgi Perović, bivšoj članici Izvršnog vijeća i članici Predsjedništva Republike Crne Gore

1. NERMA ŠUVAKIĆ, polaznica „Škole nenasilja i tolerancije“

»Kako je za Vas kao ženu bilo da se nalazite na pozicijama gdje se donose odluke i da li je bilo izazovno raditi u timu u kome su samo muškarci .«

Odgovor na pitanje dala je Olga Perović, bivša članica Izvršnog vijeća i članica Predsjedništva Republike Crne Gore:

„Ja tu razliku i neke probleme nikada nijesam vidjela, iako je bilo mnogo posla, jer smo živjeli u slozi. Radila sam u raznim organizacijama, pa i u organizaciji žena, tačnije Konferencija za društvene aktivnosti žena na jugoslovenskom i na republičkom nivou, gdje je pokretano mnogo važnih stvari. Naravno, bila su izražena zalaganja za veći izbor žena, jer je to uvijek predstavljalo problem. Sjećam se jednog saziva Skupštine, koji je kratko trajao, ali je imao dosta žena. Bile su aktivne u svim odborima i komisijama, gdje su zastupale stavove u cilju poboljšanja uslova njihovog rada i društvenog položaja. Ipak, poseban problem je bio sa izborom žena u rukovodećim tijelima i tu ih je bilo malo, uglavnom kadrovi iz rata, jer je, kao što je poznato, dosta žena učestvovalo u ratu, istaknutih boraca, narodnih heroja itd. Vremenom taj se kriterijum širio i tražio sve sposobnije žene. Nije mi bilo lako u radu sa muškarcima, a riječ je možda nevažnim stvarima, kao koliko će dugo i što govoriti, što je za žene važno, kao i činjenica da li govore o položaju žena, ili opštem stanju u društvu. Uostalom, mislim da i danas žene rade više nego mnogi muškarci.

2. SARA SMOLOVIĆ, studentkinja Univerziteta Mediteran

»Vaše mišljenje o položaju žene u crnogorskoj kulturi, s obzirom da ste autorka brojnih radova i knjiga iz oblasti likovne kritike i istorije umjetnosti i koliko patrijahalno društvo i predisponirana uloga žene u takvom društvu obeshrabruje i sputava ženu, stvarajući okruženje u kome se stvara osjećaj da su uloga žene kao majke i žene kao nosioca rukovodećeg položaja međusobno isključive.«

Odgovor na pitanje dala je Olga Perović, bivša članica Izvršnog vijeća i članica Predsjedništva Republike Crne Gore:

„Žena je obeshrabrena i sputana onoliko koliko ona dozvoli, ali niko ne može da je prisiljava na rad koji ona ne prihvata, mada su žene najčešće te koje same stvaraju uslove za poboljšanje svog društvenog položaja. To nijesu idealni uslovi, ali jesu realni u odnosu na ono što je bilo u prošlosti i svakako manje nego što se očekuje u perspektivi. Ne treba zaboraviti da u tom procesu značajnu ulogu imaju i problemi u aktivnosti pratećih institucija koje treba da doprinesu poboljšanju položaja žene.

Drugo, u crnogorskoj kulturi uvijek je bilo dosta žena. Sada ih ima takođe mnogo i to ne samo u ovoj djelatnosti koja je meni bliska, nego i u drugim umjetničkim aktivnostima. Njima doista nije lako. To su

invektivni poslovi koji traže misaoni angažman, dosta promišljanja i upoznavanja sa materijom, ali one u tome uspijevaju. Ne treba zanemariti podatak da u Crnoj Gori ima dosta likovnih umjetnika, preko 400, što nije malo za ovoliku zemlju. Među njima je i mnogo žena i imam utisak, to je moj utisak kao kritičara, da su ranije bile aktivnije nego sada, da su više izlagale, više se angažovale, sada je očigledno da su hrabrije i avangardnije i da uvode nove elemente u okviru likovnog stvaralaštva. Imamo neke od njih koje su u svijetu poznate, kao npr. Marina Abramović, a imamo ih i koje s velikom pažnjom obavljaju vrlo značajni posao nastavnika likovnog vaspitanja. Posebno naglašavam ovaj segment, jer od njega zavisi dalja budućnost ove umjetnosti, od toga kako im se predaje i kako mladi ljudi počinju da rade, i ne samo djevojke, nego i dječaci. Ipak, mislim da je u novije vrijeme malo splasnula ta vrsta aktivnosti, odnosno nije tako snažna kao nekad, mada negdje idemo malo naprijed, a negdje malo nazad. Očigledno je da ima izložbi i izlaganja, ali nema sistematskog forsiranja i stvaranja mogućnosti da se formira pogled kako napreduje likovna misao od naših najmlađih do onih koji dopijaju na akademiju, gdje smo postigli mnogo, jer sad imamo svoju akademiju, za sve vidove likovne djelatnosti.

Dr Gordani Đurović, prvoj potpredsjednici Vlade Crne Gore, ministarki za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije i ministarki za evropske integracije

1. NIKOLINA LONČAR, studentkinja Univerziteta Donja Gorica

»Poštovana gospođo Đurović, kao jedina žena koja je bila u prilici da predsjedava sjednicama Vlade Crne Gore, možete li ocijeniti da li u crnogorskom društvu postoji spremnost i dovoljan nivo emancipovanosti žena da bismo u skorijoj budućnosti mogli imati prvu predsjednicu države ili prvu ženu premijera .«

Odgovor na pitanje dala je dr Gordana Đurović, prva potpredsjednica Vlade Crne Gore, ministarka za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije i ministarka za evropske integracije:

„Ohrabrujem aktivnosti da žene budu više zastupljene na mjestima odlučivanja, da učestvuju u donošenju političkih odluka i budu dio procesa građenja i dalje budućnosti države .Uz potsećanje na vrijeme provedeno u izvršnoj vlasti izrazila je očekivanje da ćemo u skoroj budućnosti imati i ženu premijerku.“

2. NINA LALATOVIĆ, studentkinja Univerziteta Mediteran

»Vaše viđenje žene na mjestu odlučivanja i osjećaj jedne žene kada se prvi put nađe na poziciji na kojoj su do tada sjedjeli muškarci, s obzirom da ste Vi presjedavali sjednici Vlade i šta mislite koliko se prihvata ideja koju plasira žena, koliko ljudi imaju sluha za nju i da li se ta ista ideje možda brže prihvata ukoliko je plasira muškarac«.

Odgovor na pitanje dala je dr Gordana Đurović, prva potpredsjednica Vlade Crne Gore, ministarka za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije i ministarka za evropske integracije:

„Mišljenja sam da žena može bolje da plasira neku ideju, prvenstveno stručnu, ali iskustvo pokazuje da, ako funkcija podrazumijeva jednim dijelom i politički angažman mora da bude i politički aktivna, da podržava realizaciju programa partije kojoj pripada i prati sve ono što podrazumijeva politički angažman. Ušla sam u izvršnu vlast , ali nijesam bila aktivna u politici i to je specifičnost koja me u nekom smislu razdvajala. Mislim da to treba integrisati. Ako idete u izvršnu vlast, ako želite da nosite ideje, ako želite da ih prihvate ljudi koji sa vama dijele tu odgovornu funkciju, morate da spojite svoju struku sa političkim angažmanom, jer to daje pravi rezultat. Podržavam vas u razmišljanju da žena može da plasira dobru ideju i da u izvršnoj, zakonodavnoj i sudskoj vlasti tu ideju može da je realizuje u timi i saradnji sa svojim kolegama.“

3. MARIJA MARKOVIĆ, polaznica „Škole nenasilja i tolerancije“

»Kako Vi, kao bivša ministarka evropskih integracija gledate na današnji tok procesa ulaska Crne Gore u EU u kontekstu ženskih ljudskih prava .«

Odgovore na pitanje dala je dr Gordana Đurović, prva potpredsjednica Vlade Crne Gore, ministarka za ekonomske odnose sa inostranstvom i evropske integracije i ministarka za evropske integracije:

„Crna Gora je napravila značajne pomake i iskorake kao zemlja koja više od tri godine vodi pregovore o prisutanju EU i rodna ravnopravnost je horizontalna tema. Evropska unija značajnu pažnju tome posvećuje, a od nas zavisi koliko ćemo evropske standarde u tom dijelu prihvatiti. Smatram da je Crna Gora mnoge standarde već uspostavila i da nam EU u tom kontekstu pomaže prvenstveno kroz Poglavlje 23 gdje je to pitanje veoma važno. Istakla bih i Poglavlje 19 koje se tiče radnih odnosa i zapošljavanja gdje trebaju da žene budu jednako plaćene za jednaki posao koji rade kao i muškarci i gdje treba da imaju ekonomsko dostojanstvo, da budu vlasnice kompanija, da imaju sva jednaka prava kao i muškarci u domenu traženja posla i razvoja karijere i da ih u tome ne sputava ni period kada treba da postanu majke. Drugi segment koji je meni takođe važan je javno zdravlje i Poglavlje 28 kada u tom kontekstu razgovaramo o demografskom održanju Crne Gore i zdravstvenoj zaštiti, a istovremeno i o obrazovnom profilu naših građana koji treba da odgovore tržištu rada. Tajode, važno je i Poglavlje 27 i životna sredina u kojoj živimo i Poglavlje 6 koje tretira pitanje osnivanja preduzeća, i žene treba da budu što više i preduzetnice i zaposlene i aktivne. Mnogo je uloga danas za žene i mnogo prostora za rodnu ravnopravnost u prostoru evropskih integracija. To ćete vi pratiti, sutra ćete biti članice EU, možda poslanice u Evropskom parlamentu i dati glas za jačanje prava žena i djevojaka, za ljudska prava u Crnoj Gori.“

Mariji Vučinović, ministarki bez portfelja i trenutno jedinoj ženi predsjednici političke partije u Crnoj Gori

MILOŠ NIKOLIĆ, student Univerziteta Donja Gorica

»Kakva je percepcija žena u politici u Crnoj Gori i da li osjećate posebnu odgovornost kao prva žena predsjednica jedne političke partije u Crnoj Gori.«

Odgovor na pitanje dala je Marija Vučinović, ministarka bez portfelja i trenutno jedina žena predsjednica političke partije u Crnoj Gori:

„Ne vidim ništa čudno što se danas žene u Crnoj Gori bave politikom. Moram istaći da sam na mjesto predsjednice političke partije došla u vremenu kada je politička situacija u našoj stranci bila veoma teška. Imala sam dovoljno hrabrosti da se prihvatim vođstva naše političke stranke i imala sam i dobar tim saradnika. Zajedno smo odredili put na kojem smo i danas i dosljedni smo u ostvarivanju našeg političkog programa, a vrijeme i naši birači pokazali su da smo na pravom putu. U Hrvatskoj građanskoj inicijativi žene su vidljivije nego u ostalim političkim partijama. Imamo parlamentarnu zastupnicu, pomoćnicu ministra za ljudska i manjinska prava, predsjednicu Opštinskog odbora u Kotoru i zato ohrabrujem žene da se više bave politikom.“

Vesni Medenica, predsjednici Vrhovnog suda Crne Gore

SRNA PEJOVIĆ, studentkinja Univerziteta Donja Gorica

»Koji biste savjet dali mladim ženama na koji način treba da se izbere da više budu zastupljene na mjestima odlučivanja.«

Odgovor na pitanje dala je Vesna Medenica, predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore:

„Moramo prvo cijeliti sebe, staviti sebe u okviru porodice tamo gdje nam je mjesto. Ako ne cijelimo sebe neće nas niko cijeliti ni u porodici ni u zajednici. Moramo imati dobru viziju, osmišljenu, kvalitetnu, šta to mi hoćemo, a onda prema tom cilju sa puno samopouzdanja, znanja i strpljenja. Šta treba da radimo? Ne trebamo ići utabanim stazama. Moramo ići tamo gdje puta nema da ostavimo trag, a kada ostavimo trag neko će i tim tragom krenuti i biće još ovakvih dana.“

Desanki Lopičić, predsjednici Ustavnog suda Crne Gore

MARIJANA ADŽIĆ, studentkinja Univerziteta Mediteran

»Da li ste se tokom svoje karijere susretali sa rodnom diskriminacijom i šta mislite koji je potencijalno glavni uzrok demotivisanosti žena da se opredjele i posegnu za nekim od rukovodećih položaja .«

Odgovor na pitanje dala je Desanka Lopičić, predsjednica Ustavnog suda Crne Gore:

„Pozicija muškarca je mnogo bolja nego pozicija žene i to može da demotiviše žene da se na poslovnom planu ostvare odnosno da teže rukovodećim pozicijama. Međutim, to nije presudno. Podsjetiću na ulogu žene u tradicionalnoj, pa i današnjoj crnogorskoj porodici. Od žene se i dalje očekuje više brige kada su u pitanju djeca i članovi porodice. Tome treba dodati i težinu većeg stepena dokazivanja na poslu, posebno kada je na rukovodećem položaju. Moje iskustvo je mnogo rada, odricanja i strpljenja da bi se došlo do rukovodeće pozicije. Kao prva predsjednica Ustavnog suda ,u dugoj istoriji ustavnog sudstva, i kao neko ko je davno započeo svoje prve profesionalne korake, želim da konstatujem da se mnogo radi na rodnoj ravnopravnosti, ali i da treba još poraditi na tome. Današnji skup treba da doprinese stvaranju ambijenta u kojem će da bude srazmjerna raspodjela između muškaraca i žena, prije svega u privatnoj sferi,a onda će se to reflektovati i na motivaciju žena da teže većim profesionalnim uspjesima.“

Vidi Kaščelan, prvoj predsjednici opštine u Crnoj Gori (Opštine Kotor)

BUDA METHADŽOVIĆ, studentkinja Univerziteta Crne Gore

»Možete li mi reci kakvo je bilo vaše iskustvo u ulozi gradonačelnice i u kom smjeru se od tad promijenila participacija žena u političkom životu .«

Odgovor na pitanje dala je Vida Kaščelan, prva predsjednica opštine u Crnoj Gori:

„Podsjetiću na 1993. godinu, kada sam izabrana za prvu predsjednicu Opštine Kotor. To je bio period pun izazova. Smatrala sam da mogu nešto da uradim na afirmaciji Kotora, grada duge tradicije koji se nalazi na listi UNESCO svjetske kulturne baštine i uspjela sam u tome sa timom saradnika. Uvijek kada se podignu zavjese kotorskog festivala za djecu sjetim se tog perioda i ogromne sinergije koja je vladala među nama. Takođe, bilo je i niz drugih aktivnosti koje su se ticale promocije grada i prezentacije njegovih vrijednosti. Uvijek je to sjećanje na jedan dinamičan i važan period. Ako imamo lični osjećaj sigurnosti, samopoštovanja i ravnopravnosti, koji nosimo iz porodice onda nas to prati čitavog života i mislim da je to jedna preporuka svim ženama, da je to put do uspjeha da poštuju sebe, da poštuju druge i onda se ti putevi sami otvaraju. Važno je imati viziju i hrabrost boriti se za tu viziju.Stvarati festival u Kotoru u tom periodu nije bilo lako, ali ja sam bila uporna. Sjećaju se Kotorani i moji tadašnji saradnici koliko je trebalo snage za sve to. Drago mi je da se otvorio put da veći broj žena u Crnoj Gori dođe na funkciju gradonačelnice. Smatram da žene svojim kvalitetima i znanjem mogu da se nađu na ovako značajnim funkcijama i da ukupan sistem vrijednosti u društvu i ukupna regulativa treba da otvara put da se žene nađu na ovako značajnim funkcijama.“

Dr Sanji Vlahović, ministarki nauke

1. DIJANA OSTOJIĆ, studentkinja Univerziteta Crne Gore

»S obzirom na to da ste prva žena ministarka nauke i da ste taj epitet zasluženost stekli, da li smatrate da ste samo zato što ste žena morali puno više da se trudite, nego recimo muškarci u vašoj struci i kakva je zastupljenost žena na polju nauke jer je svuda taj broj neznatan u odnosu na muški pol.«

Odgovor na pitanje dala je dr Sanja Vlahović, ministarka nauke:

„U sastavu 39. Vlade Crne Gore, bila sam jedina žena i kada sam dobila izazovan zadatak da pokrenem inicijativu za osnivanje novog ministarstva,što je bio poseban izazov, imala sam podršku svojih kolega u Vladi. U Ministarstvu nauke, tim sa kojim radim čini 80% žena i taj tim na poseban način afirmiše ulogu žena

u Vladi Crne Gore. Što se tiče nauke i akademske strukture, po zvaničnim statističkim podacima u akademskom i naučnom segmentu našeg društva preko 54% su žene. To je podatak koji ohrabruje da žene u nauci i u akademskom segmentu vrlo aktivno učestvuju. Na dva konkursa koje raspisuje Ministarstvo nauke – jedan se tiče nacionalnih projekata gdje Ministarstvo sufinansira 104 naučno istraživačka projekta i sva tri univerziteta u zastupljena, 40% projekata vode žene. Drugi interesantan podatak jeste međunarodni poziv za bilateralne projekte sa državama sa kojima Crna Gora ima bilateralne sporazume u oblasti nauke i visokog obrazovanja, oko 31% vode žene. Međutim, i kada imaju podršku, ženama je teže, jer moraju da kombinuju više različitih uloga, sa jedne strane to je uloga majke ili žene u porodici. Moja preporuka vama mladim ženama, koje dolazite i kojima mi na neki način sa zadovoljstvom utiremo put, jeste da se podržavate. Želim vam veliki uspjeh u onome što će biti vaša društvena uloga u narednim godinama, a mi ćemo je sa zadovoljstvom i pratiti i učestvovati u životu o kojem vi budete odlučivali kao osobe koje će tada biti na određenim društvenim pozicijama.“

2. KRISTINA RADOSAVOVIĆ, studentkinja Univerziteta Donja Gorica

»Koje aktivnosti preduzimate da bi se u potpunosti postigla ravnopravna zastupljenost žena u državnim organima i institucijama u skladu sa važećim zakonima i normama.«

Odgovor na pitanje dala je dr Sanja Vlahović, ministarka nauke:

„Žene treba da imaju stav i povjerenje u sebe i da se istinski bore da ih institucije sistema prate u njihovoj namjeri da kombinuju ulogu poslovne žene sa svim drugim ulogama koje imaju u životu. Međutim, pored toga, ono što je važno jeste da svaka žena u svakoj svojoj aktivnosti traži mogućnost da podrži ono što je ženska aktivnost, ono što je aktivnost drugih žena u toj struci, jer ta međusobna podrška puno znači. Žene odlično napreduju do određenog momenta, a ponekad iz straha kako kombinovati više teških uloga u životu odlustaju od uloga koje podrazumijevaju više rizične pozicije koje traže angažovanje na donošenju teških odluka. Žena da bi bila u 21. vijeku cjelova u nekom smislu, treba da se prihvata vrlo važnih društvenih odluka.“

Zorici Kovačević, ministarki rada i socijalnog staranja

JELENA ČAVIĆ, studentkinja Univerziteta Crne Gore

»Da li smatrate da je danas učestalije nasilje nad ženama ili je samo vidljivije u odnosu na raniji period i koji su konkretni mehanizmi zaštite koji će se primjenjivati u praksi.«

Odgovor na pitanje dala je Zorca Kovačević, ministarka rada i socijalnog staranja:

„U odnosu na raniji period nasilje nad ženama nije učestalije nego je samo vidljivije. Uvođenjem novih metoda koje su olakšale detekciju slučajeva nasilja, edukaciju osoblja i osnaženoj i integrisanoj saradnji, povećava se broj osoba kojima je potrebno pružiti pomoć, a očekujemo da će ovaj broj biti iz dana u dan sve veći. Opšta je ocjena da je Crna Gora u prethodnom periodu napravila značajne pomake na unapređenju sistema zaštite od nasilja u porodici, na nivou strateških zakonskih okvira, kao i na nivou aktivnosti na terenu. Nasilje u porodici i nasilje nad ženama je sveprisutan problem u društvu Crne Gore. Da bi se u većoj mjeri prijavljivalo nasilje u porodici i pružila podrška žrtvama, bilo je neophodno uvođenje nacionalne besplatne SOS linije za žrtve nasilja u porodici. Broj za pomoć je aktivan 24 sata dnevno sedam dana u nedjelji. Uvođenjem besplatne SOS linije potvrdilo je da se svijest o neophodnom prijavljivanju nasilja u porodici mijenja. Povećani broj prijava slučajeva nasilja u porodici sugerise da je stvoren povoljni zakonski okvir i da raste povjerenje građana u institucije sistema zaštite. Takođe, servis i usluge opšte prakse podrške pružaju se kroz sistem socijalne i dječje zaštite, zdravstvene zaštite i policije. Svaka od ovih institucija djeluje i pruža usluge u skladu sa svojim ovlašćenjima kako ka opštoj populaciji tako i žrtvama nasilja. Saradnja među njima uređena je i Protokolom o saradnji koji su potpisali: Vrhovni sud Crne Gore, Ministarstvo pravde, Vrhovno državno tužilaštvo, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Upravom policije i Vijećem za prekršaje. Potpisivanje ovog protokola je omogućilo uspostavljanje multidisciplinarnе saradnje sa jasno razrađenim postupanjima ovakvog sistema. Protokolom je urađen zajednički rad svih sistema kao i obaveza preduzimanja potrebnih mjera za

osiguranje organizovanosti, opremljenosti i edukovanosti dovoljnog broja specijalizovanih stručnjaka koji se bave problematikom nasilja u porodici. Takođe, Vlada Crne Gore krajem prošle godine donijela je novu Strategiju nasilja u porodici za period 2016-2020. kojom su potvrđeni sljedeći ciljevi: da se poboljša pravni okvir za zaštitu od nasilja u porodici, jačanje administrativnih kapaciteta; povećanje nivoa svijesti o nasilju nad ženama i nasilju u porodici; poboljšanje sistema institucionalne zaštite od nasilja u porodici i poboljšanje pristupa pravdi i pravne zaštite.“

**

U drugom dijelu šednice, na pitanja predstavnica ženskih grupa parlamentarnih partija, sindikata i nevladinih organizacija, odgovarali su članovi/ce i predstavnici/e Vlade Crne Gore.

Pitanja su postavljena: Vladi (1), predsjedniku Vlade Crne Gore (1), potpredsjedniku Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku (1), potpredsjedniku Vlade (1), ministarki odbrane (1), v.d. ministra unutrašnjih poslova (2), ministru za ljudska i manjinska prava i ministru unutrašnjih poslova (2), ministru za ljudska i manjinska prava (5), ministru kulture (1), ministru prosvjete (1).

Vrijeme za postavljanje pitanja iznosilo je dva minuta. Članovi/ce i predstavnici/e Vlade odgovarali su na pitanja usmeno, u trajanju do dva minuta.

Pitanja su postavile:

Predsjedniku Vlade Crne Gore

1. MAJA RAIČEVIĆ, Centar za ženska prava:

»Zašto nije usvojena preporuka UN CEDAW Komiteta da država razmotri kvotu od 30% u izbornom zakonu osiguravajući da u svakoj grupi od tri kandidata na izbornim listama političkih partija bude najmanje jedna žena, čak ni nakon dva pokušaja da se pomenuti amandman nađe u Zakonu o izboru odbornika i poslanika i šta Vlada planira da preduzme u tom smislu, s obzirom da se sprovođenje obaveza preuzetih potpisivanjem konvencije od strane države nalazi u primarnoj nadležnosti Vlade i da je Vlada posebno odgovorna za implementaciju odredbi Konvencije. «

Odgovor na pitanje dao je Rafet Husović, potpredsjednik Vlade za regionalni razvoj:

“ Uvažena gospođo Raičević, učešće žena u političkom odlučivanju na centralnom i lokalnom nivou predstavlja izuzetno važan aspekt i preduslov za uspostavljanje rodne ravnopravnosti. Vlada Crne Gore sprovodi ciljeve definisane ne samo u zakonodavnom, nego i u međunarodnim strateškim dokumentima sa ciljem suzbijanja rodne diskriminacije i razvijanja politike jednakih mogućnosti. Ustav Crne Gore kao najviši pravni akt, jemči ravnopravnost žene i muškarca, razvija politiku jednakih mogućnosti i proklamuje načelo zabrane diskriminacije po osnovu pola. Garancije date najvišim pravnim aktom razrađene su i nizom zakona u cilju sprovođenja načela rodne ravnopravnosti, i to prije svega mislimo na Zakon o rodnoj ravnopravnosti, Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore, te Zakon o izboru odbornika i poslanika. Izmjenama i dopunama Zakona o izboru odbornika i poslanika iz 2014.godine propisano je da u okviru kvote od minimum 30% kandidata manje zastupljenog pola, na izbornim listama među svaka četiri kandidata prema redoslijedu na listi, mora biti najmanje po jedan kandidat pripadnika manje zastupljenog pola. Ovakvo zakonsko rješenje je dalo vidljive rezultate na lokalnim izborima 2014.godine, kada su sprovedeni izbori u jednom broju crnogorskih opština. Učešće žena u predstavničkim organima je sa tadašnjih 17% poraslo na 26 % , a negdje i preko 32%, kao što je bio slučaj u Glavnom gradu Podgorici i opštinama Kolašin, Andrijevica i Danilovgrad. Bitno je naglasiti da je posljednjim zakonskim izmjenama 2014. godine predviđena dodatna garancija za bolju predstavljenoost žena u organima predstavničke vlasti, jer shodno novousvojenom rješenju, po prestanku mandata odborniku, odnosno poslaniku iz reda manje zastupljenog pola umjesto njega izabraće se prvi sljedeći kandidat na izbornoj listi iz reda manje zastupljenog pola. Dakle napredak postoji, ali za punu ocjenu efekta primjene novih rješenja, neophodno je sačekati naredne

redovne parlamentarne izbore koji će se održati tokom ove godine. Učešće žena, tačnije veće učešće žena u politici, sigurno značajno utiče na promjene u javnim politikama, a povećanjem učešća žena na mjestima odlučivanja dolazi i do promjene i shvatanja uloge žene u društvu. Ravnopravnost žena i muškaraca je neodvojivi dio korpusa ljudskih prava i predstavlja jedan od ključnih segmenata u reformskim procesima Crne Gore. U tom smislu Vlada Crne Gore nastaviće da sprovodi sve neophodne mjere, kako bi se unaprijedila politička, ekonomska, socijalna i druga prava žena i postigla puna rodna ravnopravnost.”

Potpredsjedniku Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku

1. FANA DELIJA, Centar za romske inicijative:

„Romkinje i Egipćanke su nevidljive i slabo zastupljene u političkom životu Crne Gore. Pripadnice ove manjine nemaju potpune i pravovremene informacije, niti su aktivno uključene u kreiranje politika, programa, procedura i donošenja odluka koje se direktno tiču njih i njihovih života. Zbog višestruke diskriminacije koje su izložene, kao i pripadnice manjinske zajednice, a kojoj godinama svakodnevno svjedočimo kroz naš rad u romskim i egipćanskim zajednicama, zalažemo se za aktivno uključivanje većeg broja Romkinja i Egipćanki u politički život Crne Gore na svim nivoima vlasti.

Pitanje: „Šta nadležni organi planiraju preduzeti u cilju poboljšanja političkog učešća Romkinja i Egipćanki u političkom životu Crne Gore, prvenstveno kroz učešće u organima odlučivanja na lokalnim nivoima vlasti (lokalni parlamenti, mjesni odbori i mjesne zajednice) kao i na nacionalnim nivoima vlasti (parlament, izvršni organi vlasti i drugi državni organi), u kojem vremenskom periodu, koliko je finansijskih sredstava osigurano za političko učešće i koliko će Romkinja/Egipćanki biti uključeno u te aktivnosti?“

Odgovor na pitanje dao je Dragoljub Bulatović, savjetnik potpredsjednika Vlade za politički sistem i unutrašnju politiku:

„Ovom prilikom želim da naglasim da su aktivnosti nevladine organizacije Centar za Romske inicijative i angažman Vas i vaših saradnica, upravo pokazatelj kako treba raditi na afirmaciji prava i unapređenju položaja Romkinja i Egipćanki u Crnoj Gori.

Podsjetiću Vas da Ustav Crne Gore jemči manjinama pravo na autentičnu zastupljenost u Skupštini Crne Gore i skupštinama jedinica lokalne samouprave u kojima čine znatajan dio stanovništva, shodno principu afirmativne akcije, kao i pravo na srazmjernu zastupljenost u javnim službama, organima državne vlasti i lokalne samouprave.

Kao što znate pripadnici i pripadnice romske i egipćanske populacije nisu organizovani, na način da je registrovana romska politička partija, što naravno ne isključuje mogućnost da politički budu angažovani/e i u drugim partijama.

Pitanje političke participacije žena Romkinja i Egipćanki je adresirano i kroz dva strateška dokumenta koja je usvojila Vlada Crne Gore, a to su: „Strategija za poboljšanje položaja Roma/Romkinja i Egipćana/Egipćanki u Crnoj Gori“ i „Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori 2013 - 2017“.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano organizuje edukacije i okrugle stolove čija je tema osnaživanje pripadnica manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica za bavljenje politikom. Ove aktivnosti su važne, jer podaci ukazuju da se pripadnice manjinskih naroda i drugih manjinskih naroda, prije svega romske i egipćanske populacije, suočavaju sa višestrukom diskriminacijom, što je posledica rodne pripadnosti i pripadnosti manjinskom narodu, odnosno manjinskoj nacionalnoj zajednici.

Vama i svim ostalim aktivistkinjama će biti upućen poziv, da se uključite u aktivnosti u vezi sa političkim osnaživanjem žena, koje će biti realizovane u sklopu IPA Programa "Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti", koji će Ministarstvo za ljudska i manjinska prava implementirati u partnerstvu sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori i uz finansijsku pomoć Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori. Vjerujem da će ta zajednička saradnja sa ženama iz političkih partija, pružiti priliku da razmotrite neka „otvorena pitanja“ i da sagledate koji su to načini da se aktivnije uključite u politički život, kao i da doprinesete kreiranju politika, koje će unaprijediti ostvarivanje prava žena Romkinja i Egipćanki.

Svakako je za pohvalu, što je predsjednica Skupštinskog Odbora za rodnu ravnopravnost, gospođa Drobnjak, inicirala i postigla dogovor sa članovima i članicama tog Odbora da predstavnica romske organizacije, ima kontinuiranu posmatračku ulogu u ovom Odboru. To je također jedan od načina da se uključite u aktivnosti koje doprinose političkom snaženju žena.

Vi znate da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u prethodnom periodu sa nevladinom organizacijom „Centar za Romske inicijative“ imalo kontinuiranu i uspješnu saradnju, da smo potpisali Memorandum o saradnji, te adresirali neke od veoma bitnih pitanja kao što su dječji prisilni brakovi.

Nastavićemo sa saradnjom, uz učešće svih aktera koji mogu doprinjeti da se prava romske i egipćanske populacije ostvare u punom kapacitetu, s naglaskom na ostvarivanje prava žena Romkinja i Egipćanki, uključujući i snaženje za njihovu političku participaciju.“

Potpredsjedniku Vlade

1. DANIJELA ČUROVIĆ, LPCG:

“Dokle se stiglo sa implementacijom Akcionog plana za Poglavlje 23 i šta se planira uraditi novo, a što do sada nije sprovedeno na podizanju svijesti o zaštiti ljudskih prava žena i suzbijanju diskriminacije po osnovu pola?”

Odgovor na pitanje dao je Dragoljub Bulatović, savjetnik potpredsjednika Vlade za politički sistem i unutrašnju politiku.

„Akcionim planom za Poglavlje 23 predviđen je niz mjera koje se odnose na pitanja prava žena, rodne ravnopravnosti, diskriminacije i nasilja nad ženama. U prethodnom periodu kontinuirano su se sprovodile aktivnosti u cilju realizacije mjera iz Akcionog plana za Poglavlje 23.

U 2013. godini sprovedeni su programi obuke i mentorstva za žene koje otpočinju privatni biznis, u cilju jačanja rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou.

Skupština Crne Gore je na sjednici 26. marta 2014. godine donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, a na sjednici od 16. jula 2014. godine Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda. Takođe, Skupština je na sjednici od 26. juna 2015. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti, koji je usklađen sa pravnom tekovinom Evropske unije.

Kontinuirano se sprovode edukacije iz oblasti antidiskriminatorskog ponašanja kroz organizovanje seminara, radionica i treninga prema utvrđenom Planu implementacije antidiskriminatornog zakonodavstva, sa posebnim osvrtom na posebne oblike diskriminacije prema ženama.

U 2015. godini završena je medijska kampanja: "Podržavam, poštujem, štitim, zastupam ČOVJEKA". Kampanja je sadržala TV i radijski material, koji su emitovani na RTCG i lokalnim televizijama i radio stanicama.

Ojačani su kadrovski kapaciteti institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, zapošljavanjem jednog službenika, u januaru 2015. godine, za zaštitu od diskriminacije. Ojačani su i kapaciteti Odjeljenja za rodnu ravnopravnost u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava, takođe zapošljavanjem jednog službenika u aprilu 2015. godine.

U oktobru 2015. godini nastavljeno je potpisivanje preostalih 7 memoranduma o saradnji sa opštinama u cilju efikasnije primjene politika rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, čime je zaokružen proces potpisivanja memoranduma sa svim opštinama u Crnoj Gori.

Vlada Crne Gore, na sjednici od 18. marta 2015. godine usvojila je Izvještaj o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori (PAPRR 2013-2017) za 2014. godinu. U 2015. godini Vlada Crne Gore je usvojila II Periodični CEDAW izvještaj, koji je upućen CEDAW komitetu, kao i Informaciju o učešću žena u izvršnoj, zakonodavnoj i sudskoj vlasti, Smjernice za stvaranje povoljnog ambijenta za žensko preduzetništvo u lokalnim zajednicama i Smjernice za jačanje međuinstitucionalne saradnje nevladinih organizacija i lokalnih zajednica, u cilju sprječavanja i suzbijanja nasilja nad ženama i nasilja u u porodici.

U toku 2015. godine nastavljena je saradnja sa NVO kroz održavanje sastanaka i potpisivanje memoranduma o saradnji i organizovanje obuka za novinare o pitanjima rodne ravnopravnosti u medijima. Osim toga organizovane su i obuke za predstavnike pravosuđa, nastavni i obrazovni kadar o pitanjima rodne ravnopravnosti, nasilja nad ženama, a posebni osvrt obuka bio je na primjeni CEDAW konvencije.

U decembru 2015. godine Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju zaštite od nasilja u porodici 2016-2020, sa pratećim Akcionim planom. SOS linija za prijave slučajeva nasilja u porodici je uspostavljena 9. septembra 2015. godine. Jedinstvena baza podataka o nasilju u porodici razvijena je i izvršeno je elektronsko uvezivanje sa nadležnim institucijama (centri za socijalni rad, Uprava policije, sudovi i Državno tužilaštvo). Kampanja 16 dana aktivizma borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici sprovedena je i u 2015. godini.

U narednom periodu nastaviće se sprovođenje aktivnosti na realizaciji mjera iz Akcionog plana za Poglavlje 23, kako u dijelu rodne ravnopravnosti, tako i na sprovođenju aktivnosti na realizaciji svih mjera iz Akcionog plana za Poglavlje 23. Kontinuirano će se sprovođenje edukacije svih relevantnih aktera za promociju i zaštitu rodne ravnopravnosti, sa posebnim osvrtom na prava žena. Posebno treba naglasiti da Akcioni plan za Poglavlje 23 predviđa izmjene i dopune Zakona o zabrani diskriminacije u cilju potpunog usklađivanja sa EU standarima, u decembru 2016. godine.”

v.d. ministra unutrašnjih poslova

1.KATARINA BAOŠIĆ, SNP – *na sednici pitanje je pročitala Slađana Živković:*

“ Koliki je broj odbornica u odborničkim grupama svih političkih subjekata koje participiraju u svim skupštinama opština, Glavnog grada i Prijestonice, te koliki je broj žena na rukovodećim mjestima u organima lokalne samouprave, lokalne uprave i ustanova, javnih preduzeća , odnosno, društava čiji su osnivači opštine Glavni grad i Prijestonica?

Molim Vas da mi odgovor dostavite u formi tabelarnog pregleda podataka o broju odbornika i odbornica u svim skupštinama opština, Prijestonice i Glavnog grada, pojedinačno po skupštinama i političkim subjektima unutar skupština, a podatke o broju žena na rukovodećim mjestima, takođe, tabelarno po opštinama i nazivima rukovodećih mjesta koje pokrivaju.”

Odgovor na pitanje dao je Miloš Vukčević, generalni direktor Direktorata za bezbjedonosno zaštitne poslove Ministarstva unutrašnjih poslova:

„ U pisanom odgovoru u tabelarnom prikazu dati su podaci po broju odbornika i odbornica u skupštinama opština, kao i struktura učešća žena na rukovodećim radnim mjestima, po svim opštinama, Prijestonici Cetinje i Glavnom gradu Podgorici. Zbog obimnosti podataka u tabelarnom prikazu, saopštiću pojedine podatke - u Podgorici od ukupno 59 odbornika 22 su žene, u Herceg Novom od ukupno 34 odbornika 12 su žene. Od ukupno 785 odbornika u svim opštinama 211 su žene (27%) i 574 muškarci (73%). U tri opštine predsjednice su žene, u 20 opština predsjednici su muškarci. U sedam opština potpredsjednice su žene, u 33 opštine muškarci. Dvije žene su predsjednice skupština opština, a u 21 opštini muškarci.

(odgovor na navedeno pitanje nalazi se na web site-u Skupštine Crne Gore (www.skupština.me – link Ženski parlament).

Vladi Crne Gore

1. AFERDITA PELINGU, FORCA

„Pitanje se odnosi na Akcioni plan za poglavlje 23 ,to jest dijela 3.10. A-Zaštita prava manjina i RAE populacije.

Pitanje glasi: Kada će se Vlada Crne Gore tačnije Ministarstvo prosvjete ozbiljno i realno pozabaviti udžbenicima iz istorije za učenike Albanske nacionalnosti?

Objasnenje:

Zakonom o manjinskim pravima i slobodama na bliži naćin uređuje set manjinskih prava i mehanizme zaštite tih prava. Zakon se odnosi na oćuvanje nacionalnog identiteta manjina, tj. zaštita od asimilacije manjina, kao i omogućavanje djelotvornog ućešća manjina u javnom životu.

Naime, neoprostivo je da ućenici Albanske nacionalnosti uće o istoriji svojih predaka, o istoriji najstarijeg naroda na balkanu, i jednog od najstarijih u evropi jednako kao o Rimskoj imperiji ili o kraljevini Austrougarske i da ćitava istorija stane na pola lista knjige.

Neoprostivo je da naša omladina o svojoj prošlosti, o svojoj naciji koja je tako stara i bogata kao i svijet na ovim prostorima, ući između redova. Dok za ostale narode na balkanu ima puno više materijala za ćitanje. Ućenici Albanske nacionalnosti uće o sebi kao o nekom dalekom evropskom narodu. Trebali bi imati poseban obim knjige koji se tiće istorije svog naroda ili pak nešto malo više od dva, tri lista knjige.“

Odgovor na pitanje dala je Mubera Kurpejović, generalna direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete.

„Jedan od osnovnih principa obrazovnog sistema Crne Gore je obezbjeđivanje jednakih uslova obrazovanja za svu djecu. Posebna pažnja posvećuje se obrazovanju djece albanske manjine koja se obrazuju u tri javne predškolske ustanove, dvanaest osnovnih škola i ćetiri (tri javne i jedna privatna) srednje škole u kojima se nastava izvodi na albanskom jeziku. Za sve nastavne predmete obezbijedeni su udžbenici na albanskom jeziku.

Na Filzofskom fakultetu u Nikšiću postoji studijski program za obrazovanje ućitelja na albanskom jeziku.

Ministarstvo prosvjete je u aprilu 2015.godine formiralo Radnu grupu (kopija Rješenja u prilogu) za analizu programa i knjiga na albanskom jeziku, koja će predložiti izmjene i dopune programa za sve nastavne predmete u smislu oćuvanja nacionalnog identiteta, istorije i kulture Albanaca u Crnoj Gori, što će se odnositi i na nova udžbenićka izdanja.

Ministarki odbrane

1. TAMARA VUKAŠINOVIĆ, DPS

“ Rezolucija Savjeta bezbjednosti 1325, kao najvaćniji dokument koji se bavi pitanjem rodnog aspekta bezbjednosti i ulogom žena u njemu, obavezuje na zaštitu i poštovanje ljudskih prava žena i djevojaka, kao i da princip rodne ravnopravnosti bude ukljućen na svim nivoima donošenja odluka. Šta Ministarstvo odbrane radi na primjeni R 1325 ?“

Odgovor na pitanje dala je Radmila Đakonović, samostalna savjetnica u Direktoratu za ljudske resurse u Ministarstvu odbrane:

„U Planu aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti u Crnoj Gori (PAPRR), za period 2013.-2017.godina - Program sprovođenja za 2015.-2016.godinu, koji je usvojila Vlada Crne Gore, marta 2015.godine, Ministarstvo odbrane prepoznato je u područje djelovanja - ravnopravnost u procesu odlučivanje u politićkom i javnom životu, strateški cilj: ravnopravno ućešće žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja i cilj: implementacija Rezolucije 1325 SBUN - Žene, mir i bezbjednost.

U Programu sprovođenja za 2015.-2016.godinu, Ministarstvo odbrane je odrećeno kao nosilac sljedećih mjera, odnosno aktivnosti, i to: - ukljućiti rodnu perspektivu u obuku zaposlenih u sektoru bezbjednosti, a naroćito za mirovne misije; - organizovati edukaciju Vojske o Rezoluciji 1325 SBUN; - organizovati edukaciju pripadnika sektora odbrane o rodno zasnovanom nasilju; - unaprijediti bazu podataka o zastupljenosti žena i muškaraca u Vojsci i promocija većeg ućešća žena u sastavu Vojske, prije svega kroz obrazovanje i zapošljavanje.

Realizujući navedene aktivnosti/mjere, u Instrukciji za obuku Vojske Crne Gore, kao ključnom dokumentu za obuku pripadnika Vojske, od 2013.godine, uvrštena je obuka svih pripadnika/ca Vojske iz oblasti rodne ravnopravnosti i R 1325 SBUN, kao i u programima obuke pripadnika/ca koji idu u mirovne

misije u inostranstvu, i u programima obuka na osnovnim podoficirskim kursevima u trajanju od dva nastavna časa. U 2015.godini navedene obuke, prošlo je ukupno 153 profesionalna vojna lica.

Kroz poseban program „Mentorstvo za rodnu ravnopravnost“, od februara 2015.godine, omogućuje se visokom oficiru Vojske Crne Gore, da kroz redovne sastanke i konsultacije sa ekspertom/tkinjom za rodnu ravnopravnost, radi na podizanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti i dobije praktičan savjet o tome kako da se rodna perspektiva uključi u kreiranje politika i u svakodnevni rad u oružanim snagama.

Za zapošljavanje i zadržavanje žena u sistemu odbrane važnu ulogu imaju uspostavljene baze podataka u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore o svim zaposlenim (KAIS – kadrovski informacioni sistem za profesionalna vojna lica i civilna lica na službi, odnosno radu u Vojsci Crne Gore i KIS – kadrovski informacioni sistem za državne službenike i namještenike u Ministarstvu odbrane).

U cilju unapređenja ovih baza podataka, budžetskim sredstvima Ministarstva odbrane i donacija, u toku je realizacija aktivnosti na izradi jedinstvenog informacionog sistema Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore, koji će, između ostalog, biti rodno sensitivan i obezbijediti kvalitetnije vođenje rodno osjetljive statistike i praćenje razvoja karijere i fluktuacije kadra (zapošljavanja izadržavanja žena) i adekvatno uređenje sistema prikupljanja, diseminacije i analiziranja rodno osjetljivih podataka u Vojsci Crne Gore. Nabavljena je potrebna oprema, a sada se radi na izradi softvera.

Rodna perspektiva je uključena u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, kroz obuku i upućivanje žena profesionalnih vojnih lica u mirovne misije, zapošljavanje žena kao državnih službenika, profesionalnih vojnih lica i civilnih lica i njihovo stručno usavršavanje u zemlji i inostranstvu, upućivanje žena na rad u vojnodiplomatske misije Crne Gore pri međunarodnim bezbjednosnim organizacijama i obrazovanje, za potrebe Vojske Crne Gore, mladih žena u svojstvu kadeta na prestižnim vojnim akademijama u svijetu na osnovu ponuda zemalja partnera.

U Ministarstvu odbrane, na dan 31.12.2015.godine, ima 43,69% zaposlenih žena. Nešto više od polovine ovog broja su žene sa završenim visokim obrazovanjem i u rangu su samostalnih savjetnika i obavljaju najsloženije poslove za koje je potrebna posebna stručnost i samostalnost u radu. Učestvuju u pripremi tekstova zakona i podzakonskih akata iz sistema odbrane i bezbjednosti, koordiniraju saradnju Crne Gore sa stranim državama i međunarodnim organizacijama i rade kao savjetnici za odbranu u vojnoj misiji Crne Gore pri NATO-u.

Ministar odbrane je žena, dok u Ministarstvu odbrane ima, iz kategorije visoko-rukovodnog kadra, jedna žena-sekretar ministarstva, a iz kategorije ekspertske – rukovodnog kadra četiri žene.

U Vojsci Crne Gore, na dan 31.12.2015.godine, ima 8,94% zaposlenih žena, od toga su 37 žena profesionalni vojnici po ugovoru, 17 žena su podoficiri, 8 žena su oficiri i 102 žene su civilna lica. Na nivou sistema odbrane imamo 12,42% žena. Na inostranim vojnim akademijama trenutno se školuju devet žena kadetkinja. Do sada su četiri žene učestvovala u mirovnim misijama.

Rodno senzitivni jezik je u upotrebi u Ministarstvu odbrane i u Vojsci Crne Gore, kroz donošenje propisa, dokumenata i pojedinačnih pravnih akta.

U saradnji sa Zavodom za statistiku Crne Gore, Ministarstvo odbrane redovno šalje statističke podatke o zastupljenosti žena u VCG za potrebe objavljivanja publikacije „Žene i muškarci u Crnoj Gori“.

Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore kontinuirano rade na promovisanju vojnog poziva putem TV kampanja za prijavljivanje na javne oglase za školovanje na prestižnim vojnim akademijama u svijetu za potrebe Vojske, emitovanje spotova na TV za zapošljavanje u Vojsci, preko dana otvorenih vrata Vojske Crne Gore, što je obezbijedilo da se sve više mladih djevojaka javljaju na javne oglase za obrazovanje za potrebe Vojske Crne Gore na inostranim vojnim akademijama, tako da se trenutno na školovanju nalaze devet žena kadetkinja, od čega jedna na prestižnoj vojnoj akademiji West Point u Njujorku. Kroz obrazovanje i zapošljavanje povećan je broj žena oficira i sada ih ima osam.

Za važnost integrisanja pitanja rodne ravnopravnosti i implementacije R 1325 SBUN u procese reforme sektora odbrane, značajan je regionalni pristup, obzirom da uvođenje rodne perspektive znači nova iskustva i perspektive u međunarodnoj, kolektivnoj i nacionalnoj odbrani. To je prepoznato u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore kroz učešće u realizaciji komponenti regionalnog projekata na temu „Jačanje regionalne saradnje na planu integracije rodne perspektive u reformi sektora bezbjednosti u zemljama zapadnog Balkana“, kojeg implementira UNDP/SEESAC.

Realizujući komponente ovog regionalnog projekta, predstavnici Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore su učestvovali u radu regionalnih sastanaka predstavnika/ca mehanizama za rodnu ravnopravnost u ministarstvima odbrane i oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana, na kojima se razmjenjuju iskustva o praktičnim izazovima i rješenjima vezanih za integraciju žena u oružane snage, s akcentom na politike i prakse upravljanja ljudskim resursima, odnosno na kriterijume za selekciju, karijerno napredovanje, zadržavanje, radne uslove i profesionalni razvoj pripadnica oružanih snaga država Zapadnog Balkana i informacije i iskustava koji se odnose na postojeće mehanizme za pritužbe i procedure u vezi sa rodno zasnovanom diskriminacijom, seksualnim uznemiravanjem ili zlostavljanjem u oružanim snagama i ostvareni rezultati, način na koji se nadgledaju ovi interni mehanizmi, kao i praćenje procesuiranih slučajeva i druge mjere kojima se stvara sigurno i nediskriminisano radno okruženje i za žene i za muškarce u oružanim snagama. Regionalni sastanci obezbjeđuju razmjenu informacija i iskustava u sprovođenju aktivnosti u vezi sa unapređenjem rodne ravnopravnosti i sa implementacijom Rezolucije 1325 SBUN i planiranje regionalnih aktivnosti, u skladu sa potrebama ministarstava odbrane, odnosno donijetim programima aktivnosti, i na taj način stvorena je jedinstvena regionalna platforma za saradnju mehanizama za rodnu ravnopravnost u ministarstvima odbrane zemalja Zapadnog Balkana.

Vojska Crne Gore je, preko navedenog projekta, dobila tim od četiri regionalna trenera za rodnu ravnopravnost u vojnim operacijama, koji su nosioci aktivnosti na podizanju svijesti o rodnoj ravnopravnosti po dubini u jedinicama Vojske Crne Gore i članovi su regionalne mreže trenera. Troje od njih su ušli u roster Regionalne platforme za reformu sektora bezbjednosti (RSSRP), koju je, u saradnji sa državama Jugoistočne Evrope, kreirao UNDP/SEESAC, i oni su učestvovali, u saradnji sa Nordijskim centrom za rod u vojnim operacijama, kao treneri u obuci trenera za rodnu ravnopravnost pripadnika/ca iz oružanih snaga Gruzije, R.Srbije, BiH, BJR Makedonije i V.Britanije, s ciljem pripreme i osposobljavanja instruktora i trenera iz oružanih snaga ovih država da uspješno planiraju, izvedu i ocijene obuku, trening ili vježbu u kojoj je integrisana rodna perspektiva.

Ministarstvo odbrane, u saradnji sa Ministarstvom odbrane Slovenije, kroz realizaciju projekta „Žene u sektoru odbrane u Crnoj Gori“, radi na implementaciji R 1325 SBUN, kroz sprovođenje obuka za rukovodni kadar Vojske Crne Gore, na kojima se upoznaju sa međunarodnim, regionalnim i nacionalnim obavezama i postignućima u oblasti rodne ravnopravnosti, kao i sa mogućnošću da prepoznaju značaj i benefite kvalitetne, pravovremene i ispravne integracije žena u sektoru odbrane.

U okviru PARP programa vojne saradnje koji Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore sprovode u okviru evroatlanskih integracija, definisan je poseban partnerski cilj – rodne perspektive, u okviru kojeg Ministarstvo odbrane i Vojska Crne Gore uspješno realizuju aktivnosti na implementaciji rodne ravnopravnosti i R 1325 SBUN.

Ministarstvo odbrane je započelo aktivnosti na izradi Nacrta akcionog plana za implementaciji R 1325 SBUN (2016.-2017.). U vezi sa tim, upućen je javni poziv NVO sektoru za dostavljanje predloga za imenovanje dva člana za Međuresorsku radnu grupu i za učešće u radu okruglih stolova za potrebe izrade Nacrta akcionog plana.

Budžetom Ministarstva odbrane za 2016.godinu, za realizaciju aktivnosti iz oblasti rodne ravnopravnosti u Ministarstvu odbrane i Vojski Crne Gore opredijeljena su finansijska sredstva u visini od 8000,00 eura.

U vezi sa navedenim, a u skladu sa utvrđenim nadležnostima i organizacijom, kao i obavezama u vezi sa evroatlanskim integracijama Crne Gore, Ministarstvo odbrane će nastaviti da radi na implementaciji politike rodne ravnopravnosti i R 1325 SBUN, odnosno na realizaciju aktivnosti koje će biti usmjerene na donošenje Akcionog plana za primjenu R 1325 SBUN – Žene, mir i bezbjednost (2016.-2017.), s ciljem integrisanja pitanja rodne ravnopravnosti u procese reforme sektora odbrane i na svim nivoima na kojima se donose odluke, kreira i sprovodi politika.“

v.d. ministra unutrašnjih poslova

1. MIRSALA TOMIĆ, Udruženje za razvoj civilnog društva

“ U Akcionom planu za pregovaračko poglavlje 23- Pravosuđe i temeljna prava definisane su aktivnosti zbog potrebe većeg uključivanja žena u javni i politički život. Šta Ministarstvo unutrašnjih

poslova, u okviru svoje nadležnosti, radi na primjeni Zakona o rodnoj ravnopravnosti u smislu povećanja broja žena na mjestima odlučivanja u samom ministarstvu, ali i u Upravi policije?

Obrazloženje:

U Informaciji o učešću žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori (jul, 2015. godine), koje je objavilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u Ministarstvu unutrašnjih poslova procenat žena među zaposlenima je 64%, u Upravi policije od ukupno 41 zaposlenih 1 je žena glavni policijski inspektor, a od ukupnog broja zaposlenih od 100 viših policijskih inspektora/ki I klase 16 je žena, od 127 viših policijskih inspektora/ki 30 je žena, od 181 samostalnih policijskih inspektora/ki 35 je žena, od 131 policijskih inspektora/ki I klase 12 je žena, od 29 policijskih inspektora/ki 5 je žena, od 40 mlađih policijskih inspektora/ki 7 je žena, od starijih policijskih narednika/ca I klase 8 je žena, od 44 starijih policijskih narednika/ca 4 su žene, od 50 policijskih narednika/ca 9 su žene, od 2964 starijih policajaca/ki prve klase 185 je žena, od 45 starijih policajaca/ki 17 je žena, od 128 policajaca/ki 25 je žena, ukupan broj navedenih zaposlenih je 3952 od toga 354 su žene ili 8,9%.

Odgovor na pitanje dao je Miloš Vukčević, generalni direktor Direktorata za bezbjedonosno zaštitne poslove Ministarstva unutrašnjih poslova:

„Shodno Zakonu o rodnoj ravnopravnosti, u Ministarstvu unutrašnjih poslova žene i muškarci ravnopravno učestvuju u svim oblastima rada, imaju jednak tretman i jednake mogućnosti za ostvarivanje svojih prava i korišćenje ličnih znanja i sposobnosti za rad, kao i ostvarivanje jednake koristi od rezultata rada.

U Ministarstvu unutrašnjih poslova-Upravi policije, zaposleno je ukupno 4.913 službenika, od čega su zaposlene 945 žene i 3.968 muškaraca, i to:

- U Upravi policije, zaposleno je 4.014 službenika, od čega je zaposleno 376 žena i 3.638 muškaraca (udio žena u procentima je 9,36%);
- U Ministarstvu unutrašnjih poslova, zaposleno je ukupno 899 službenika, od čega 569 žena i 330 muškaraca (udio žena u procentima je 63,29%)

U prilogu akta, dostavljam Vam tabelarni prikaz zaposlenih, po zvanjima i rodnoj pripadnosti.

Imajući u vidu da, i pored primjene opštih mjera za postizanje rodne ravnopravnosti, u strukturi zaposlenih procenat zastupljenosti žena u Upravi policije nije na zadovoljavajućem nivou, posebno na rukovodećim pozicijama, predviđene su posebne mjere Strategijom razvoja Uprave policije i Akcionim planom za njeno sprovođenje.

Navedena Strategija usvojena je na sjednici Vlade, od 28.12.2015, godine, i u njoj je prepoznata potreba za povećanjem učešća žena na mjestima odlučivanja, pa su shodno tome predviđene sljedeće mjere:

- Izrada analize o zastupljenosti žena u obavljanju policijskih poslova, rok III kvartal 2016. godine;
- Izrada plana učešća žena na rukovodećim pozicijama i po linijama rada, rok I kvartal 2017. godine;
- Povećanje svijesti policijskih službenika o poštovanju rodne ravnopravnosti i zaštiti od diskriminacije organizovanjem obuka, rok I kvartal 2017. godine.“

Ministru za ljudska i manjinska prava i v.d. ministra unutrašnjih poslova

1. MIREL RADIĆ LJUBISAVLJEVIĆ, SDP:

“ Molimo Vas da nam odgovorite da li Vlada Crne Gore, odnosno Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, imaju namjeru i kada predložiti izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika u dijelu redefinisanja kvote od minimum 30% učešća manje zastupljenog pola tj. njeno preciznije definisanje na način da se uvede obaveza da svaki treći, a ne jedan od četiri kandidata na izbornoj listi mora biti iz redova manje zastupljenog pola.

Objasnenje:

Ustav Crne Gore, u poglavlju Ljudska prava i slobode, propisuje da država jemči ravnopravnost žene i muškarca, razvija politiku jednakih mogućnosti i proklamuje načelo zabrane i sprečavanja diskriminacije po osnovu pola. Nadalje, Ustavom je takođe utvrđeno da se uvođenje posebnih mjera (tzv. afirmativne akcije koje imaju za cilj postepenu eliminaciju istorijski uslovljenih nejednakosti) neće smatrati diskriminacijom. Garancije date najvišim pravnim aktom, razrađene su i nizom zakona kojima su u praksi sprovodi načelo ravnopravnosti polova i to u prvom redu Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, Zakonom o zabrani diskriminacije, te Zakonom o izboru odbornika i poslanika.

Izmjenama i dopunama zakona o izboru odbornika i poslanika iz 2014.godine, članom 39a propisano je da u okviru kvote od minimum 30% kandidata manje zastupljenog pola na izbornim listama, među svaka četiri kandidata prema redosljedu na listi mora biti najmanje po jedan kandidat pripadnik manje zastupljenog pola.

Ovo propisivanje redosljeda na izbornim listama kad je u pitanju manje zastupljeni pol dalo je svoje rezultate na lokalnim izborima održanim u maju mjesecu 2014. godine u 12 opština, međutim još uvijek nedovoljno ako uzmemo u obzir da je primjetno da je su žene uglavnom bile postavljane na granična četvrta mjesta, a na samom dnu lista bilo je više ženskih imena da bi se dostigla kvota od 30 odsto. To je slikoviti pokazatelj da ukoliko kvota od propisanih minimalnih 30 % ne bude precizirana na način da najmanje svaki treći kandidat na listi ne bude žena, imaćemo situaciju da na izbornim listama imamo 30 % žena, a u državnom i lokalnim parlamentima neće ih biti ni približno toliko izabranih.

Zabrinjavajući su podaci da se prema procentualnoj zastupljenosti žena u Skupštini, Crna Gora nalazi na 95. mjestu među zemljama svijeta i ispod svjetskog prosjeka. Takođe je poražavajuće da ukoliko upoređujemo Crnu Goru sa državama regiona, ona se sa svojih (14.8%) nalazi na posljednjem mjestu i to iza Bosne i Hercegovine (21.4%), Hrvatske (23.8%), Makedonije (30.9%), Slovenije (32.2%) i Srbije (32.4%).

Na nedovoljnu zastupljenosti žena u javnom i političkom životu i nerealizovanu propisanu kvotu iz Zakona u predstavničkim tijelima, ukazivala je Evropska komisija u svojim izvještajima o napretku, međunarodne organizacije i institucije poput OEBS-a, UNDP-a, Savjeta Evrope, Evropskog parlamenta, CEDAW Komiteta za eliminisanje svih oblika diskriminacije žena, kao i crnogorska institucija ombudsmana.

U dijelu naše evropske agende za pristupanje Evropskoj uniji - Akcionim planom za poglavlje 23 Pravosuđe i temeljna prava, ukazuje se na potrebu unaprijeđenja političkih prava žena i povećanja broja žena na mjestima odlučivanja.

Nadalje, i u Izvještaju o sprovođenju Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti (PAPRR) kojeg je Vlada usvojila u martu 2015.godine na prijedlog Ministarstva za ljudska i manjinska prava, pod tačkom 7.1.1. ukazivalo se na potrebu redefinisavanja kvote od 30 odsto u Zakonu o izboru odbornika i poslanika na način da se uvede obaveza da na svakom trećem mjestu bude lice manje zastupljenog pola.

Forum žena SDP CG ističe da se neophodnost i značaj političke participacije žena, ne mjeri samo brojem žena, već prije svega, zaštitom i unapređenjem njihovih prava, borbom protiv nasilja i svakog oblika diskriminacije u društvu, tj. realizacijom svim onih mjerila i aktivnosti predviđenih Akcionim planom za sprovođenje Poglavlja 23 u dijelu Temeljnih prava, između ostalog i rodne ravnopravnosti.

Međutim, svjesne kao socijaldemokratkinje, da su kvote neophodno sredstvo i prelazno rješenje, iste smatramo neophodnim mehanizmom za povećanje učešća žena u javnom i političkom životu, na što ukazuju i uporedna iskustva brojnih modernih demokratija, koje ukazuju da države koje imaju sistem kvote, imaju veći broj žena u političkom životu, što znači da postoji korelacija između te dvije pojave.

Polazeći od svega navedenog Forum žena SDP CG smatra da je neophodno izvršiti izmjene i dopune Zakona o izboru odbornika i poslanika jer sada propisana kvota od minimum 30 % koja se koristi prilikom podnošenja izbornih lista za parlamentarne i lokalne izbore ne pruža dovoljno garancija da će nakon izbora u sastavu parlamenta i lokalnih skupština biti približan procenat poslanika i odbornika ženskog pola i zato treba uložiti dodatni napor da se postojeće zakonsko rješenje unaprijedi, obavezivanjem podnosioca lista da kandidat manje zastupljenog pola bude na svakom trećem mjestu.“

Odgovor na pitanje dao je dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava:

„Zahvaljujem Vam se na pitanju. Slažem se, da se mora dalje raditi na unapređenju zakonskog rješenja afirmativne akcije za žene na izbornim listama, te da se minimum od 30% učešća postigne na način da se uvede obaveza da najmanje jedno od tri mjesta na listi od početka do kraja pripadne predstavnicima ili predstavniku manje zastupljenog pola.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava pitanje veće političke participacije žena tretira visoko u agendi sprovođenja politike rodne ravnopravnosti. Pored toga kontinuirano sprovodimo aktivnosti u cilju ekonomskog snaženja žena, kao i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, jer je i to veoma bitan dio politike rodne ravnopravnosti.

U prethodnom periodu sprovodili smo mnoge aktivnosti u cilju jačanja političke participacije žena. Jedna od aktivnosti bila je i obuka pripadnica političkih partija za trenerice za rodnu ravnopravnost, kako bi u svojim političkim partijama promovisale principe rodne ravnopravnosti i zalagale se za veću političku participaciju žena.

Ove godine u sklopu IPA Projekta "Podrška antidiskriminacionim i politikama rodne ravnopravnosti" koji partnerski realizujemo sa UNDP-em a uz podršku Evropske unije, kroz različite aktivnosti pružaćemo podršku političarkama na lokalnom i nacionalnom nivou, i za njih organizovati edukacije, tematske susrete i konferencije kako bi se razmijenila iskustva i pružila ekspertska pomoć. Takođe ćemo kroz ove obuke zagovarati da žene političarke u okviru svojih partija djeluju u pravcu daljeg unaprjeđenja zakonskog rješenja kvota za veće političko učešće žena.

Političke stranke ako žele ozbiljno i odgovorno ispunjavati svoju funkciju zastupanja građana/ki, moraju uključiti žene, jer će one između ostalog još naglašenije zastupati i uvažavati interese i potrebe svih građanki i građana Crne Gore.

U Zakonu o rodnoj ravnopravnosti jasno je naznačeno da političke stranke, svojim aktima, određuju način i mjere za postizanje rodno balansirane zastupljenosti žena i muškaraca u svojim organima, na kandidacionim listama za izbor poslanika i odbornika, u izabranim klubovima poslanika i odbornika i za izbor na javne funkcije na svim nivoima.

Afirmativna akcija putem kvota neophodna je kako bi se ženama dala šansa da iskažu svoje potencijale u politici. Ali tu se ne završava proces. Neophodno je pratiti razvoj i evaluaciju političkih procesa, tako da je perspektiva rodne ravnopravnosti uključena u svaku politiku na svim nivoima i u svim djelovanjima.

Siguran sam, da žene koje su već prepoznate kroz svoj politički aktivizam u Crnoj Gori, mogu dati veliki doprinos daljem jačanju političke participacije žena i unaprjeđenju ljudskih prava žena uopšte.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava će svakako, u okviru svoje nadležnosti, nastaviti da promoviše neophodnost većeg uključivanja žena u politički život kako na lokalnom tako i na nacionalnom nivou, kao i da promoviše i implementira politiku rodne ravnopravnosti kao temeljne društvene vrijednosti. Ovo Ministarstvo dakle stvara pretpostavke za promociju veće političke participacije žena, dok je ipak pitanje izmjena zakonskih rješenja u cilju unaprjeđenja sistema kvota dio izbornog zakonodavstva koje pripada Skupštini.“

Ministru za ljudska i manjinska prava

1. MARINA VUJAČIĆ, Udruženje mladih sa hendikepom:

„Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom kao posebno ugroženu kategoriju ne prepoznaje i ne štiti žene s invaliditetom, kao što to čini Konvencija UN o pravima lica sa invaliditetom. Po podacima UMHCIG manje žena s invaliditetom je uključeno u svim ključnim oblastima društva nego muškaraca s invaliditetom, a umjesto podsticanja i preduzimanja mjera na izjednačavanju mogućnosti za žene s invaliditetom država više podstiče "socijalno zbrinjavanje" roditelja koji imaju djecu s invaliditetom, nego što podstiče i pruža mogućnosti ženama s invaliditetom na roditeljstvo, i ne omogućava im ravnopravnost u javnom i političkom životu.

Obzirom da se Ministarstvo za ljudska i manjinska prava u posljednje vrijeme značajnije uključilo u realizaciji aktivnosti s ciljem unaprjeđenja položaja osoba s invaliditetom, kroz poštovanje njihovih ljudskih prava, odnosno zabranu diskriminacije šta ćete u narednom periodu učiniti, odnosno koje ćete konkretno

mjere preduzeti da se smanji jaz i diskriminacija prema ženama s invaliditetom kako bi bile samostalnije i nezavisnije od svojih porodica, društva i države?"

Odgovore na pitanje dao je dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava:

„Zahvaljujemo se na postavljenom pitanju i prilici da i ovdje na Ženskom parlamentu predstavimo punu informaciju građankama i građanima o naporima Vlade Crne Gore, Ministarstva za ljudska i manjinska prava i međunarodnih organizacija u domenu podrške ženama sa invaliditetom.

Zaštita lica sa invaliditetom od diskriminacije je obezbijedena kroz primjenu više propisa iz nadležnosti ovog organa i to: Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, Zakona o rodnoj ravnopravnosti, ali i primjenu Konvencije UN o pravima lica sa invaliditetom, koju je Crna Gora ratifikovala.

Opšti Zakon o zabrani diskriminacije, jasno prepoznaje diskriminaciju po osnovu pola, kao i diskriminaciju lica sa invaliditetom.

Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, kroz odredbe koje definišu upotrebu rodno senzitivnog jezika, podjednako garantuju primjenu propisa na sve muškarce i žene, u svim oblastima na koje se zakon odnosi, uključujući i zaštitu od diskriminacije u oblasti političkog i javnog života kao posebne oblasti kojom se bavi ovaj propis.

Takođe, Zakon o rodnoj ravnopravnosti garantuje ravnopravno učešće žena i muškaraca, kao i lica drugačijih rodnih identiteta u svim oblastima javnog i privatnog sektora, jednak položaj i jednake mogućnosti za ostvarivanje svih prava i sloboda i korišćenje ličnih znanja i sposobnosti za razvoj društva, kao i ostvarivanje jednake koristi od rezultata rada.

Stoga se sa pravom može konstatovati da Crna Gora ima kvalitetan normativni okvir, kada je zaštita od diskriminacije, pa i zaštita od diskriminacije žena sa invaliditetom, u pitanju.

U narednom periodu, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava će poseban akcenat staviti na aktivnosti, koje se odnose na unaprjeđenje zaštite od diskriminacije svih lica sa invaliditetom, uključujući i žene sa invaliditetom i njihovu promociju jednakosti sa drugim licima.

U cilju kreiranja politika zaštite od diskriminacije lica sa invaliditetom, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava kontinuirano sprovodi istraživanja stepena diskriminacije u crnogorskom društvu, uz angažovanje referentnih istraživačkih agencija. Najnoviji rezultati istraživanja iz decembra 2015. godine, pokazuju da su lica sa invaliditetom na drugom mjestu pa stepenu diskriminacije, odmah iza Romske populacije.

Pitanja zaštite od diskriminacije žena sa invaliditetom i njihovo uključivanje u javni i politički život će biti integrisani u Strategiji za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom, koja je u pripremi, a koja će kroz definisanje mjera i aktivnosti ponuditi odgovor na stvaranje uslova za uključivanje i žena sa invaliditetom u politički život u naredne četiri godine.

Pored navedenog, značajno je napomenuti da je u ovoj godini planirana saradnja sa lokalnim samoupravama, gdje će se između ostalog pratiti i zastupljenost žena sa invaliditetom u svim segmentima na lokalnom nivou.

Uvjeren sam da ćemo svi zajedno, kroz poštovanje zakona koji su donešeni, i sprovodeći zajedničke aktivnosti, dati doprinos za dalju punu integraciju i zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom.“

2. SONJA KNEŽEVIĆ, Savez sindikata Crne Gore:

„Da li je od dana usvajanja Zakona o rodnoj ravnopravnosti postignut adekvatan i očekivan stepen napretka u implementaciji predmetnog Zakona, a konkretno u sprovođenju odredbi od strane subjekata definisanih u članu 10,11 i 12, te da li je, shodno ovom Zakonu bilo i pretpostavki u vezi eventualne diskriminacije po osnovu pola, te, ukoliko jeste, šta je konkretno Ministarstvo preduzelo povodom ovih pitanja?“

Odgovor na pitanje dao je dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava:

“ Podsjećam da je Zakon o rodnoj ravnopravnosti usvojen jula 2007. godine, i bio je prvi antidiskriminacioni zakon u Crnoj Gori koji je garantovao jednaka prava muškaraca i žena. U junu 2015. godine, Skupština Crne Gore usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o rodnoj ravnopravnosti,

kojim je između ostalog proširen obim sankcija koje se tiču diskriminacije po osnovu pola te kršenja principa jednakog tretmana muškaraca i žena u određenim oblastima života, uključujući i diskriminaciju prema ženama uslijed trudnoće. Zakonom, eliminacija diskriminacije pa osnovu pola i postizanje rodne ravnopravnosti postavljeno je kao imperativ, s obzirom da je uvođenjem kaznenih odredbi propisana vrlo jasna obaveza pravnih lica, odgovornih lica u pravnom licu, i preduzetnika i preduzetnica da moraju poštovati antidiskriminacione norme i norme koje obezbjeđuju puno ostvarivanje principa rodne ravnopravnosti. Očekuje se da će propisane sankcije doprinjeti boljoj implementaciji zakona, koji predstavlja najznačajniji mehanizam za eliminaciju diskriminacije po osnovu pola u svim oblastima i strukturama društva.

S obzirom da se Vaše pitanje odnosi na primjenu članova 10, 11 i 12 ovog zakona, želim da kažem sljedeće:

- Skupština Crne Gore, najveći zakonodavni organ, preuzima odgovarajuće aktivnosti. Spomenuću da je Odbor za rodnu ravnopravnost, u novembru 2015. godine, razmatrao Smjernice za rodno odgovornu Skupštinu, a u Skupštini i njenim tijelima se poštuje princip rodno balansirane zastupljenosti prilikom izbora i imenovanja na određene funkcije, obrazovanja radnih tijela i utvrđivanja sastava zvaničnih delegacija.

- Vlada Crne Gore je usvojila nacionalni strateški plan Plan za postizanje rodne ravnopravnosti, koji uključuje sve oblasti u kojima je neophodno raditi na postizanju pune rodne ravnopravnosti. Ovaj dokument je povezan sa ostalim razvojnim dokumentima, koje Vlada usvaja kao i sa politikama koje ona sprovodi. Pitanju rodne ravnopravnosti Vlada posvećuje posebnu pažnju, a naročito kroz euroatlantske integrativne procese. Vlada je prošle godine usvojila II Inicijalni izveštaj o sprovođenju CEDAW Konvencije, koji je pripremila Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i koji je dostavljen Komitetu za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena u Ženevi. Izveštaj je pokazao da je politika rodne ravnopravnosti unaprijeđena, te da je Crna Gora postigla zadovoljavajuće standarde u određenim oblastima.

Lokalne samouprave preduzimaju mjere i aktivnosti od značaja za ostvarivanje politike rodne ravnopravnosti. Naglasiću da je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava zajedno sa Misijom OEBS-a, u cilju jačanja politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou u Crnoj Gori potpisalo Memorandume o saradnji sa svim opštinama u Crnoj Gori. Time su stvorene pretpostavke da se u svim lokalnim samoupravama uspostave mehanizmi za sprovođenje politike rodne ravnopravnosti. U 11 opština usvojeni su Lokalni akcioni planovi aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti, u 13 opština je usvojena Odluka o rodnoj ravnopravnosti, Savjeti za rodnu ravnopravnost formirani su u 11 opština, u 5 opština osnovane su Kancelarije za rodnu ravnopravnost, a u 20 opština imenovane su kontakt osobe za rodnu ravnopravnost. Istakao bih da je napredak na lokalnom nivou vidljiv i po činjenici, da je prvi put tokom 2014. i 2015. godine, došlo do direktnog prepoznavanja potreba za rodnu ravnopravnost u budžetima 5 opština u Baru, Budvi, Tivtu, Herceg Novom i Beranama, a do tada je to bilo finansiranje pojedinačnih aktivnosti na lokalnom nivou.

Tokom 2016. godine planiramo da nastavimo sa aktivnostima na jačanju i unapređenju principa rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava će u saradnji sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, do kraja ove godine, uraditi analizu potpisanih memoranduma, sa presjekom stanja politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou u pravcu daljeg djelovanja. Takođe ćemo pripremiti model lokalnog akcionog plana, za opštine koje nijesu usvojile lokalne akcione planove, kao podršku uspostavljanju svih mehanizama za sprovođenje politike jednakih mogućnosti.

Ono što je neophodno kada su političke stranke u pitanju, je da osim poštovanja odredbi izbornog zakonodavstva, u svojim dokumentima (Statutima, programskim dokumentima i slično) imaju ugrađene odredbe koje imaju rodnu dimenziju, te da podržavaju organizacione oblike organizovanja žena u okviru svojih partija, i da se zalažu za ostvarivanje prava žena u politici, i u svim segmentima društva u skladu sa domaćim i međunarodnim standardima.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, organizovalo je niz obuka za mlade članove/ice političkih stranaka, kao i izabrane odbornike/ce lokalnih skupština u vezi sa pitanjima osnaživanja žena kao članica političkih partija za učestvovanje u izbornim procesima, i prihvatanja kandidature, kao i participacije u odlučivanju i rukovođenju. Kroz Program za rodnu ravnopravnost IPA 2010, 18 članica političkih partija je

prošlo obuku i dobilo sertifikate za trenerice za rodnu ravnopravnost, u cilju promovisanja politike jednakih mogućnosti.

Na kraju bih istakao da će Ministarstvo za ljudska i manjinska prava nastaviti u okviru svoje nadležnosti, sa aktivnostima usmjerenim u pravcu većeg uključivanja žena, kako na lokalnom nivou tako i na nacionalnom nivou, jer smatramo da je njihovo veće uključivanje u politički javni život jedan od preduslova za potpunu demokratizaciju našeg društva.“

3. ZAGORKA PAVIĆEVIĆ, Pozitivna Crna Gora

„Koliko sudija, advokata, tužioca, pripadnika Uprave Policije i ostalih službenika je prošlo obuku sprovedenu od strane Centra za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije?

Ovo iz razloga što u Izvještaju o sprovođenju Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW) postoji podatak da je od 2011 – 2015. godine održano deset obuka.

Molim vas da me informišete, da li ste mišljenja da je ovaj broj edukacija bio dovoljan, kao i šta je Vaše Ministarstvo uradilo od dana ratifikacije Konvencije pa do danas, kako bi se usvojena zakonska rješenja implementirala u praksi?“

Objasnenje:

Imajući u vidu usklađivanje propisa Crne Gore sa propisima EU, i donošenje dobrih zakonskih rješenja, usvojenim Zakonom o zabrani diskriminacije, Zakonom o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Zakonom o zaštiti od nasilja u porodici, a polazeći od toga da je osnovni cilj stvaranje društva jednakih šansi i mogućnosti, ne možemo biti zadovoljni implementacijom istih.

Kvotni sistem još uvijek nije dao očekivane rezultate, pa je za uključivanje većeg broja žena u javnom životu neophodno učiniti ženska prava vidljivijim, raditi na podizanju svijesti kod javnosti, stvaranju društva u kome je žena shvaćena kao subjekat odlučivanja, a ne kao slabiji pol.

Za sprovođenje Konvencije je zadužena Vlada Crne Gore, ali i pored toga ne možemo reći da imamo veliki pomak i mjerljive rezultate u oblasti ravnopravnosti polova.“

Odgovor na pitanje dao je dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava:

„U informaciji koju nam je dostavio Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu (ranije: Centar za edukaciju nosilaca pravosudne funkcije) navedeno je da je u obukama vezanim za sprovođenje CEDAW Konvencije, u periodu 2011-2015. godine, učestvovalo 62 predstavnika/ce sudstva, 34 predstavnika/ce tužilaštava, 4 predstavnika/ce advokature, 6 predstavnika/ca Uprave policije i 5 dnevnih službenika/ca (Ministarstvo pravde i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava).

Dakle ovo su obuke koje su sprovedene sa ciljem da se ovi predstavnici /ce edukuju i osposobe za direktno primjenjivanje i tumačenje odredbi nacionalnog zakonodavstva u svijetlu odredaba CEDAW Konvencije, odnosno Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena. I te obuke koje ste pomenuli u Vašem pitanju su samo one koje je sproveo Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu u navedenom periodu.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava svih ovih godina u kontinuitetu sprovodi edukacije koje se odnose na primenu politike rodne ravnopravnosti, postojanja međunarodnih instrumenata i obaveza koje Crna Gora treba da ispunjava u toj oblasti. Borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici, primena CEDAW Konvencije, primena Konvencije Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici - odnosno Istanbulske konvencije su teme koje su stalno zastupljene na tim obukama.

Obuke sprovodimo i u partnerskom odnosu sa međunarodnim organizacijama Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, Misijom OSCE u Crnoj Gori, kao i sa NVO sektorom. Imali smo podršku za obuke i u okviru TAIEX Programa, odnosno Instrumenta tehničke podrške i razmjene informacija Evropske Komisije. Pomenuću da smo u novembru prošle godine, upravo u okviru TAIEX programa imali radionicu na temu: „Borba protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici“ kojoj je prisustvovalo više od 70 predstavnika/ca nosioca/teljki pravosudnih funkcija iz cijele Crne Gore, kao i predstavnici/ce NVO-a.

Od dana stupanja na snagu CEDAW Konvencije u Crnoj Gori je usvojeno više zakonskih propisa i strateških dokumenta koji su usmjereni na eliminaciju diskriminacije nad ženama. Pomenuću samo neke od

njih: Zakon o rodnoj ravnopravnosti, Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici, a prošle godine usvojili smo i novi Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, zatim Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti i druge. Takođe smo uspostavili i različite institucionalne mehanizme za unaprjeđenje prava žena. Prošle godine Crna Gora je dostavila II Inicijalni izvještaj o sprovođenju CEDAW Konvencije, Komitetu za eliminaciju svih oblika diskriminacije žena u Ženevi (CEDAW Komitet).

Zaštita ljudskih prava i zaštita žena od nasilja, prepoznati su kao jedan od nacionalnih prioriteta, ali i obaveza u smislu ispunjavanja naše spoljnopoliitičke agende, a u pregovaračkom poglavlju 23 - Pravosuđe i temeljna prava, ovo pitanje je postavljeno kao veoma važno u smislu ostvarenja ljudskih prava. Nastavićemo da unaprjeđujemo stanje u ovoj oblasti, da jačamo kapacitete i poboljšamo mehanizme saradnje u cilju daljeg sprovođenja politike bazirane na principima nediskriminacije i poštovanja ljudskih prava.

4. KENANA STRUJIĆ, Bošnjačka stranka –na sednici pitanje je pročitala Seniha Kuč:

“ Uvaženi ministre, u Crnoj Gori je učinjen napredak kada je riječ o uključivanju žena u politički i javni život, ali ih je nedovoljno na mjestima gdje su moć i stvarni uticaj na donošenje odluka. Koje mjere, u prethodnom periodu, je Vlada Crne Gore preduzela da osnaži manje zastupljeni pol, koje bi u konačnosti imale za cilj da se postigne uravnotežena zastupljenost muškaraca i žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti na svim nivoima odlučivanja. Unaprijed zahvalna na odgovoru.”

Odgovor na pitanje dao je dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava:

„Prije svega, želim da Vam se zahvalim na ovom važnom pitanju. Antdiskriminacija žena, zatim jačanje političke participacije, ekonomsko snaženje žena i borba protiv nasilja nad ženama, je nešto što je u stalnom fokusu rada našeg Ministarstva.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, je proteklih godina sprovelo brojne aktivnosti po ovom pitanju. Pomenuću da su smo kroz Program rodne ravnopravnosti IPA 2010 koji je realizovan sa Kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori, kao našim implementacionim partnerom, a koji je finansirala Delegacija Evropske Unije sproveli aktivnosti koji su rezultirali značajnim pomacima u oblasti rodne ravnopravnosti. Nakon lokalnih izbora koji su sprovedeni 2014. godine učešće žena u predstavničkim organima je sa tadašnjih 17% poraslo na 26%, a negdje i preko 32%, kao što je bio slučaj u opštinama Podgorica, Kolašin, Andrijevica, Danilovgrad.

Takođe smo u proteklom periodu, u partnerstvu sa Misijom OEBS-a u Crnoj Gori, radili na unaprjeđenju politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou gdje je ovoj oblasti data posebna pažnja, naročito kroz sprovođenje lokalnih akcionih planova i kroz implementaciju odgovarajućeg zakonodavnog okvira koji tretira rodnu ravnopravnost i antdiskriminaciju po osnovu pola.

Imam potrebu da ovdje, u ovoj instituciji naglasim, da su značajnim pomacima na polju političkog osnaživanja žena doprinijeli brojni akteri i akterke i tu prije svega mislim na poslanice Skupštine, koje su se aktivno uključile u ovaj rad, zatim političarke, odbornice i obučene trenerice svih parlamentarnih partija, a uz snažnu podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava, Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori, Misije OEBS-a i Delegacije Evropske Unije.

Pomenuću neke rezultate, koje smo dakle svi zajedno postigli u proteklom periodu:

- Unaprijeđen je zakonodavni okvir za unaprjeđenje učešća žena u političkom i javnom životu Crne Gore, kroz izmjene Zakona o izboru poslanika i odbornika i uvođenje afirmativne mjere za žene uz prateće mjere, kao i kroz izmjene Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

- Donešen je Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti 2013-2017;

- Unaprijeđena je rodna perspektiva u okviru političkog djelovanja partija u okviru kojih su formirane ženske organizacije, zatim kroz partijske statute.

- Ojačani su unutar-partijski kapaciteti žena, da dalje rade na problematici ženskog političkog pitanja i sertifikovano je ukupno 18 trenerica, dok su 324 žene svih parlamentarnih partija bile obuhvaćene edukacijama na lokalnom nivou do 2015. godine,

Vlada Crne Gore, u avgustu 2015. godine usvojila je Informaciju o zastupljenosti žena u zakonodavnoj, izvršnoj i sudskoj vlasti u Crnoj Gori, koja je pokazala da postoji tendencija rasta učešća

žena u izvršnoj i sudskoj vlasti, kao i u zakonodavnoj na lokalnom nivou. Od ukupno 17 ministarskih mjesta kao što znate 4 žene obavljaju ministarsku funkciju: ministarka odbrane, ministarka nauke, ministarka rada i socijalnog staranja i ministarka bez portfelja. Iako ovaj broj ne izgleda veliki, žene su na čelu veoma bitnih resora – a naročito je za pohvalu da u trenutku EU i NATO integracija Crne Gore resorom odbrane rukovodi žena.

Na pozicijama pomoćnica ministara je preko 44% žena a ako posmatramo pregovaračku strukturu Crne Gore, zaključićemo da su na čelnim pozicijama radnih grupa za poglavlja 23 i 24 žene.

Žene su dominantnije zastupljene u odnosu na muškarce, kada je riječ o nosiocima sudskih i tužilačkih funkcija gdje je preko 60% žena.

Važan podatak je da je u Crnoj Gori 65% žena ima visoko obrazovanje, što ukazuje na potencijal koji naša država treba da iskoristi.

Ne možemo biti zadovoljni učešćem žena u Skupštini Crne Gore, jer i dalje imamo najniži procenat poslanica u širem regionu. Crna Gora je na 95. mjestu u svijetu prema ovom procentu.

Sve ovo nam ukazuje da treba da nastavimo da ohrabrujemo sve relevantne subjekte da stvaraju podsticajni ambijent, dosljednim sprovođenjem reformskih procesa koji će omogućiti povećanje učešća žena u procesima odlučivanja na lokalnom nivou.

Kroz saradnju i aktivizam prije svega političkih partija, ali i drugih relevantnih institucija u društvu, poput medija, obrazovnih institucija i nevladinih organizacija, moramo stvoriti pretpostavke za stvaranje društva u kom su žene podstaknute i afirmisane da budu nositeljke političkih visokih i odgovornih funkcija.“

5. TANJA BAKALBAŠIĆ, HGI:

„Da li će i u kojoj mjeri u 2016.godini nastaviti saradnja i podrška opštinama u cilju efikasne primjene politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou?“

Obrazloženje:

Hrvatska građanska inicijativa od svog osnivanja zalaže se za punu rodnu ravnopravnost u svojim redovima ali i za poticanje žena ka što većem uključivanju u javni život i političke tokove.

Obzirom da je Hrvatska građanska inicijativa po broju svojih članova i simpatizera mala stranka, možemo biti ponosni činjenicom da smo na skoro svim istaknutim mjestima unutar političke stranke i važnim funkcijama koje imamo u izvršnoj i zakonodavnoj vlasti delegirali žene.

Jedina žena predsjednica političke stranke u Crnoj Gori je gospođa Marija Vučinović predsjednica Hrvatske građanske inicijative a ujedno i ministrica u Vladi Crne Gore. Naša parlamentarna zastupnica je uvažena poslanica Ljerka Dragičević.

Također veliki doprinos u promicanju i unapređenju kvaliteta ljudskih prava u Crnoj Gori daje i gospođa Blanka Radošević-Marović kao Generalna direktorica Direktorata za unapređenje i zaštitu ljudskih prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava.

Na čelu jednog od dva opštinska odbora koje imamo, nalazi se gospođa Ljiljana Velić predsjednica kotorskog opštinskog odbora. Neću nabrajati dalje, ali te žene zaista zaslužuju sve pohvale za dostignuća i prepoznatljive uspjehe Hrvatske građanske inicijative.

Smatram da možemo poslužiti kao dobar primjer da politika ne mora nužno biti posao isključivo rezervisan za muškarce, i da pol nije prepreka ukoliko postoji nedvojbeni kvalitet na strani žena.

Naš zaključak bi bio da je učešće žena u političkom životu Crne Gore znatno bolje iz godine u godinu, čemu doprinose razne edukacije koje prolaze članovi i članice političkih stranaka o modelima uključivanja žena u javnom i političkom životu, ali neophodni su zajednički naponi i dalje zalaganje da žena u politici bude više kako na državnom tako i na lokalnom nivou. Odgovor molim i u pisanoj formi.“

Odgovor na pitanje dao je dr Suad Numanović, ministar za ljudska i manjinska prava:

“Zahvaljujem se na Vašem pitanju, kojim ukazujete na važnost efikasne primjene politika rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou.

Po mom ličnom uvjerenju, pravovremene, prilagođene politike rodne ravnopravnosti od suštinskog su značaja za podršku građanima i građankama i da je to ona dimenzija rodne ravnopravnosti koja najčešće direktno ulazi na vrata svakog domaćinstva, porodice, odnosno građanina/ke Crne Gore. Složiću se sa Vama, da je neophodno prepoznati žene liderke koje kroz sopstveno djelovanje i rad afirmišu ljudska prava i na taj način daju lični primjer ženama, to se pokazalo kao odličan model podsticaja ženama da se snažnije uključe u društveni i politički život.

Napominjem da je unaprjeđenje rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou jedan od bitnih segmenta razvoja politike jednakih mogućnosti. U Crnoj Gori je u prethodnom periodu značajno unaprjeđena politika rodne ravnopravnosti u okviru lokalnih samouprava, zahvaljujući aktivnostima kako Ministarstva za ljudska i manjinska prava, kao i naših višegodišnjih partnera, Misije OEBS-a u Crnoj Gori, Kancelarije UNDP-a u Crnoj Gori, kao i partnera iz lokalnih samouprava i civilnog sektora. Zajedničke aktivnosti rezultirale su sledećim: potpisani su Memorandumi o saradnji sa svim opštinama - ukupno 23; koordinatori/ke su imenovani u 20 opština; u 13 opština je usvojena Odluka o rodnoj ravnopravnosti; u 11 opština formirani su Savjeti za rodnu ravnopravnost; do sada je formirano 5 kancelarija za rodnu ravnopravnost u 5 opština. U 11 opština usvojeni su lokalni akcioni planovi za rodnu ravnopravnost. Treba pohvaliti opštine Tivat, Bar, Budva, Berane i Herceg Novi, koje su u okviru svojih budžeta, prepoznale važnost rodnog budžetiranja, i predvidjeli posebna sredstva za sprovođenje svojih lokalnih akcionih planova. Takođe je u opštinama vršena edukacija zaposlenih u lokalnoj samoupravi, o pitanjima rodne ravnopravnosti i uopšte o anti-diskriminacionom zakonodavstvu.

Tokom 2016. godine, planiramo da nastavimo sa aktivnostima na daljem unapređenju mehanizama za rodnu ravnopravnost u lokalnim samoupravama. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, u saradnji sa Misijom OSCE u Crnoj Gori radi na izradi analize potpisanih memoranduma, da bi sačinili presjek stanja politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou, što će nam dati smjernice za dalje djelovanje. Takođe je u pripremi model lokalnog akcionog plana, za one opštine koje nijesu usvojile lokalne akcione planove, kao podršku uspostavljanju mehanizama za sprovođenje politike jednakih mogućnosti na lokalnom nivou.

Sve navedeno ukazuje da smo postigli određene rezultate i uspostavili dobar osnov za dalje djelovanje. Očekujem da ćemo u narednom periodu kroz multisektorski rad i saradnju koja uključuje aktivnu ulogu institucija u sistemu, NVO sektora, medija i svih nas, nastaviti da uspješno unaprjeđujemo politiku rodne ravnopravnosti i jednakih mogućnosti.”

Ministru kulture

1. NATAŠA NELEVIĆ, NVO „NOVA - Centar za feminističku kulturu“:

„Već gotovo tri godine Ministarstvo kulture je - preko svojih predstavnica u Koordinacionom odboru za osnivanje Muzeja žena Crne Gore - uključeno u aktivnosti na osnivanju ove institucije, koje sada ulaze u završnu fazu: uskoro će, naime, Ministarstvu kulture biti podnijet Elaborat o opravdanosti osnivanja Muzeja žena Crne Gore.

Osnovni cilj ovog projekta je uvođenje rodnog pristupa u upravljanje kulturnim nasljeđem (u skladu sa UNESCO prioritetima) što, između ostaloga, podrazumijeva i veće učešće žena na mjestima odlučivanja, tj. „uspostavljanje liderskih i mentorskih inicijativa za žene kreatorke i mentorke u oblasti baštine i rodni balans na višim liderskim nivoima u kreativnom i kulturnom sektoru“ (UNESCO Prioritetni akcioni plan za rodnu ravnopravnost 2014 – 2021).

Da li već sada možete reći kakav ishod Inicijative za osnivanje Muzeja žena možemo da očekujemo i u kojoj mjeri je realno očekivanje članica Koordinacionog odbora (ali i mnogih žena, aktivistkinja, akademkinja itd.) da će Minsistarstvo prepoznati značaj ovog projekta i dati mu snažnu podršku?“

Odgovor na pitanje dao je Aleksandar Dajković, generalni direktor Direktorata za kulturnu baštinu u Ministarstvu kulture:

„Cijeneći važnost pitanja rodne ravnopravnosti i poštovanja ženskog kukurnog izraza, Ministarstvo kulture je, prepoznalo značaj projekta osnivanja Muzeja žena Crne Gore, dalo mu snažnu podršku i

aktivno, preko svojih predstavnica u radu Koordinacionog odbora, učestvovalo u svim aktivnostima koje su do sad sprovedene u okviru procesa osnivanja Muzeja.

Ministarstvo kulture i Ministarstvo za ljudska i manjinska prava su Inicijativu za osnivanje Muzeja žena Crne Gore prihvatili u martu 2013.godine. Na osnovu prihvatanja Inicijative, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava obrazovalo je Koordinacioni odbor za osnivanje Muzeja žena Crne Gore. Članice Koordinacionog odbora su, pored predstavnica Ministarstva za ljudska i manjinska prava, i predstavnice Ministarstva kulture, institucija kulture, Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, međunarodnih organizacija, političkih partija, akademske zajednice i civilnog sektora.

Prihvatajući zaključak Koordinacionog odbora za osnivanje Muzeja žena Crne Gore, o aktivnostima Odbora na izradi Elaborata o opravdanosti osnivanja Muzeja žena Crne Gore, dogovoren u okviru panel diskusije „Muzej žena u Crnoj Gori: interesi, gledišta, perspektive“ koja je održana 3. februara 2016. godine, Ministarstvo kulture, shodno Zakonu o kulturi i Zakonu o muzejskoj djelatnosti, procjenjuje da se budući Muzej može organizovati kao specijalizovani, jer se bavi društvenim fenomenom rodne ravnopravnosti i poštovanjem ženskog kulturnog izraza. Takođe, organizacioni oblik budućeg Muzeja, može biti javna ustanova ili muzej u sastavu neke od postojećih muzejskih ustanova, a u skladu sa djelokrugom njenog rada, i u saradnji sa organima rukovođenja i upravljanja date muzejske ustanove.

Imajući u vidu da je Koordinacioni odbor u procesu izrade Elaborata o opravdanosti osnivanja Muzeja žena Crne Gore, Ministarstvo kulture je u procesu dogovora oko definisanja pravnog statusa budućeg subjekta koji bi se bavio sakupljanjem, čuvanjem, zaštitom, istraživanjem, stručnom i naučnom obradom, dokumentovanjem, prezentacijom i valorizacijom ženskog kulturno-istorijskog nasljeđa, o čijim rezultatima će Koordinacioni odbor biti informisan preko predstavnica ovog Ministarstva, koje su i članice pomenutog Odbora.“

Ministru prosvjete

1. MARIJA ĐURIČKOVIĆ, DPS:

„Šta Ministarstvo prosvjete radi u cilju povećanja broja mjesta u jaslicama, vrtićima i produženom boravku u školama kako bi se stvorili uslovi da očevi i majke budu podjednako konkurentni na tržištu rada, ali i da, u postojećim uslovima kada teret roditeljstva u većoj mjeri pada na majke, žene budu spremnije da se uključe u javni i politički život i dođu na pozicije odlučivanja?“

Odgovor na pitanje dala je Mubera Kurpejović, generalna direktorica Direktorata za visoko obrazovanje u Ministarstvu prosvjete:

„Vlada Crne Gore je kroz kreditni aranžman sa Razvojnou bankom Savjeta Evrope, otpočela projekat izgradnje 7 novih objekata u Podgorici, Baru, Pljevljima i Ulcinju. Od sredstava iz projekta gradiće se četiri vrtića u Podgorici, i to u naseljima: Stari Aerodrom za smještaj 375 dece, Zagoriču za smještaj 200 dece, Blok VI za smještaj 216 dece i Tuzima za smještaj 243 dece, i po jedan u Ulcinju za smještaj 123 dece, Baru za smještaj 370 dece i Pljevljima za smještaj 67 dece.

U narednom periodu Ministarstvo prosvjete u saradnji sa Upravom za imovinu i Glavnim gradom Podgorica pokušaće da obezbijedi dodatni prostor što će rastereti broj dece u grupama, uz nepohodno ispunjavanje obavezujućih formalno-pravnih procedura.

Problem kapaciteta i razuđenosti se počeo rješavati putem interaktivnih službi u Andrijevi, Beranama, Bijelom Polju, Danilovgradu, Plavu i Rožaju. Kadar prolazi tri modula obuka, po akreditovanoj metodologiji. Interaktivna služba kroz posete porodici i deci, na udaljenom seoskom području, daje instrukcije roditeljima, promoviše i realizuje programe i aktivnosti koje se odnose na razvoj djeteta i sl. Interaktivnu službu čine vaspitač, vaspitač saradnik i stručni saradnik. Uspostavljeni su prvi punktovi, opremljeni neophodnim didaktičkim sredstvima, kadar je prošao dva modula obuka. U izradi je plan za nove punktove, odnosno njihovo prerastanje u vaspitne jedinice. Istovremeno radi se na utvrđivanju potreba i određivanju lokacija, prostora i objekata u kojima se može izvoditi vaspitno-obrazovni rad (područne ustanove osnovnih škola, mjesne zajednice i sl).

U saradnji sa kancelarijom UNICEF-a u Crnoj Gori toku je izrada akcionog plana za tri lokalne samouprave (Andrijevi, Bar, Danilovgrad) koji treba da procijeni troškove sprovođenja i predloži potrebne

kadrovske i prostorne kapacitete za različite modele povećanja obuhvata djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem.

Unaprijeđena je evidencija privatnih predškolskih ustanova tako da je u ovom trenutku licencirano 18 privatnih predškolskih ustanova sa 20 vaspitnih jedinica. U saradnji sa Poreskom upravom vrši se nadzor nad radom svih predškolskih ustanova. Tokom kontrola u prethodnom periodu utvrđeno je da određeni broj izvođača usluga predškolskog vaspitanja i obrazovanja obavljao djelatnost bez obaveznog rješenja o licenciranju izdatog od strane Ministarstva prosvjete i ovi su slučajevi procesuirani.

Osnovna škola, u skladu sa svojim mogućnostima, organizuje produženi boravak za učenike. U okviru produženog boravaka učenicima se obezbjeđuje čuvanje u toku kojeg se odvijaju različite sportske i kulturno-umjetničke aktivnosti, učenje, izrada domaćih zadataka i izvršavanje drugih obaveza, u skladu sa pravilima škole. Produženi boravak se organizuje u 32 osnovne škole za 1266 djece.“

**

Za učesnike/ce petog zasjedanja „Ženskog parlamenta“ priređena je izložba rukotvorina NVO „Udruženje žena Ostros“.

Šednica je završena u 14 sati.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković,s.r.

PREDŠEDNICA ODBORA
Nada Drobniak,s.r.